

Pilar 3
SpareBank 1 SMN
2014

Innholdsfortegnelse

1. KAPITALDEKNINGSREGELVERKET	2
2. RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 SMN.....	6
3. REGULATORISK KAPITALDEKNING (PILAR 1)	15
3.1 KREDITTRISIKO	20
3.2 MARKEDSRISIKO	34
3.3 LIKVIDITETSRISIKO	35
3.4 OPERASJONELL RISIKO	37
4. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR 2).....	39
4.1 OPPSUMMERING	39
4.2 KREDITTRISIKO	41
4.3 MARKEDSRISIKO	41
4.4 OPERASJONELL RISIKO	42
4.5 LIKVIDITETSRISIKO	42
4.6 EIERRISIKO	44
4.7 FORRETNINGSRISIKO	45
4.8 STRATEGISK RISIKO.....	45
5. SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV	46

1. KAPITALDEKNINGSREGELVERKET

Sentrale endringer i kapitaldekningsregler. Høsten 2013 besluttet Finansdepartementet at LGD-gulvet for IRB-boliglån skulle dobles fra 10 % til 20 % med begrunnelse i hensynet til finansiell stabilitet. Endringen ble gjennomført med virkning fra 01.01.2014 og medførte at det regulatoriske kapitalkravet for boliglån i SpareBank 1 SMN ble fordoblet.

Med virkning fra tredje kapital 2014 er kapitaldekningen beregnet etter Basel III-reglene. Endringene påvirket både kapitalkrav og kjernekapital for konsernet., og styrket ren kjernekapital med rundt 660 mnok, samtidig som kapitalkravet økte med rundt 470 mnok. Nedenfor er de viktigste endringene kommentert kort.

Effekter på kjernekapital:

- De fleste regulatoriske fradrag gjøres nå i ren kjernekapital. For SMN er det særlig fradrag for forventet tap som overstiger nedskrivningene samt endrede regler for behandling av eierandeler i ikke-konsoliderte finansinstitusjoner som påvirket ren kjernekapital. I tillegg ble det implementert et nytt fradrag for forsvarlig verdsettelse (AVA-fradrag),

Effekter på kapitalkrav

- Beregning av potensiell forverring av motpartsrisiko (CVA)
- For eksponeringer mot finansinstitusjoner under standardmetoden ble risikovektene gjort ratingavhengige, og risikovektene for enkelte eksponeringer økte dermed fra 20% til 50%

Det ble ikke gjort endringer i praktiseringen av Basel I gulvet.

Med virkning fra 1. kvartal 2015 vil risikovektene for boliglån for IRB-banker bli ytterligere innskjerpet. Dette gjøres dels ved innføring av en minimums-PD på 0,2%, i tillegg må LGD i porteføljen kalibreres mot en referansemodell som Finanstilsynet har utviklet.¹

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

I de påfølgende kapitlene er det redegjort nærmere for innholdet i den enkelte pilar.

Pilar 1

Minimumskravet til kapitaldekning er 8 % av beregningsgrunnlaget. Minimumskravet til kapitaldekning kan oppfylles med inntil 2 % tilleggs kapital og inntil 1,5 % i fondsobligasjon (hybridkapital). SMN har som mål å oppfylle minimumskravene gjennom maksimal bruk av fondsobligasjon og tilleggs kapital..

Kapitaldekningen beregnes som angitt i figuren nedenfor.

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggs kapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} \geq 8 \%$$

¹ http://www.finanstilsynet.no/Global/Venstremeny/Rundskriv_vedlegg/2014/3_kvartal/Rundskriv_8_2014.pdf

Figuren nedenfor viser de ulike metodene bankene kan benytte for å komme frem til beregningsgrunnlaget.

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode *)	Interne målemetoder *)	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode *)		AMA-metoden *)

*) Metodene krever godkjenning av Finanstilsynet

Figur 1 - kapitalkravsmodeller

For banker som er godkjent å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, betyr det at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko er basert på bankens interne risikovurderinger. Dette vil gjøre det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved bruk av Grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparameteren PD (misligholdssannsynlighet) og S (størrelsesparameter) ved bruk av egne modeller. Risikoparametrene KF (konverteringsfaktor til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold, "EAD") og LGD (tapsgrad gitt mislighold) er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved bruk av Avansert IRB-metode for massemarked beregnes risikoparametrene EAD, PD, KF og LGD ved bruk av egne modeller. Disse parametrene benyttes for beregning av kapitalkravet.

Implementering av kapitaldekningsregelverket i SpareBank 1 SMN

Figuren nedenfor viser de hovedmetodene som SpareBank 1 SMN bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

Kredittrisiko	Valgt metode
Stater	Standardmetoden *1)
Institusjoner	Standardmetoden *1)
Foretak	IRB Grunnleggende *2)
Massemarked	IRB
Egenkapitalposisjoner	IRB (Forenklet risikovekt metode)
Markedsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Sjablongmetode* Basismetoden

Figur 2 - anvendte regulatorisk beregningsmodeller

SpareBank 1 SMN har fått godkjenning av Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko fra og med 2007.

1: Det er gitt permanent unntak for stater og institusjoner

2: Enkelte mindre porteføljer rapporteres etter standardmetoden

*: Overgang til sjablongmetoden pr 30.6.2013 for morbank

SMN mottok tillatelse til å anvende AIRB-metode på foertaksporteføljen i februar 2015.

Datterselskapet SpareBank 1 SMN Finans AS har implementert PD-baserte kredittmodeller for porteføljeoppfølging og implementerte i 2011 også PD-modeller for anvendelse i innvilgelsesprosessen. Selskapet bygger erfaring med modellene, og det er planer om en senere overgang til IRB-metoden, og porteføljen rapporteres derfor etter standardmetoden inntil videre. Selskapets hovedvirksomhet er leasingfinansiering samt billån med salgspant. Ved årsskiftet utgjorde beregningsgrunnlaget for SpareBank 1 SMN Finans AS 3,6 % av beregningsgrunnlaget for kredittrisiko beregnet etter nye kapitaldekningsregler for konsernet.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 stiller krav til bankens prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå, ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). ICAAP omfatter risikotyper som ikke er dekket av pilar 1, og skal være fremoverskuende. I tillegg definerer pilar 2 Finanstilsynets tilsynsprosess.

Tilsynsmyndighetene skal gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Rapporteringskravet i forhold til Pilar 3 fremgår av kapitalkravsforskriftens del IX, kapittel 45 og 46. Formålet med Pilar 3 er å supplere minimumskravene i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i Pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikostyring, risikomåling og kapitaldekning.

SpareBank 1 SMN publiserer utfyllende analyser og datagrunnlag kvartalsvis gjennom ”Supplementary Information”

Nye reguleringer

Kombinerte bufferkrav

I tillegg til minimumskravet om ansvarlig kapital på 8 % er norske banker pålagt kombinerte bufferkrav som skal oppfylles med ren kjernekapital. Bufferkravene er sammensatt som følger:

- Krav om bevaringsbuffer (2,5 %)
- Krav om systemrisikobuffer (3 %)
- Krav om motsyklisk buffer (0-2,5 %)
- Krav om buffer for systemviktige institusjoner (1-2 %)

Kravet til bevaringsbuffer på 2,5 % av bankens beregningsgrunnlag gjelder alltid, og formålet er å sikre at bankene bygger kapital i gode tider, for å hindre at kapitalen faller under minimumskravet i nedgangsperioder. Systemrisikobufferen skal dempe langsiktig ikke-syklisk eller makrorisiko.

Motsyklisk buffer skal dempe effektene av sykliske variasjoner ved at institusjonene må bygge opp ekstra bufferkapital i perioder med særlig sterk kredittvekst. Det legges til grunn at denne bufferen ikke skal brukes til finstilt makroøkonomisk styring fra Norges Banks side.

Bufferkrav for systemviktige institusjoner (SIFI) skal redusere sannsynligheten for vanskeligheter hvor en avvikling av en institusjon kan medføre finansiell ustabilitet og betydelige forstyrrelser i realøkonomien. Finanstilsynet har i sin høringsuttalelse om systemviktige institusjoner foreslått at SpareBank 1 SMN skal defineres som systemviktig.

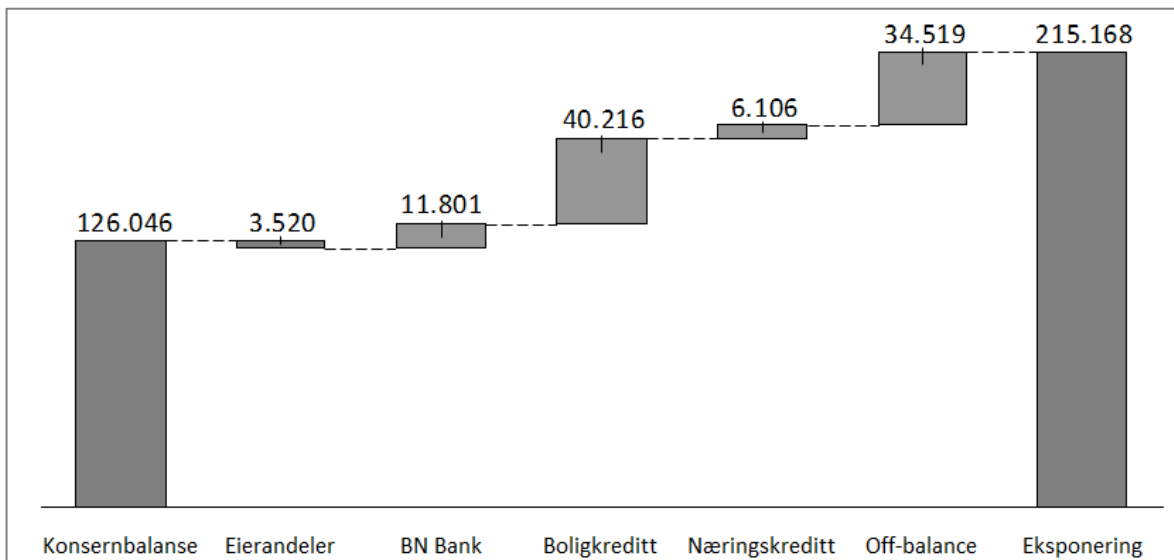
Dersom banken kommer i brudd på de kombinerte bufferkravene må det fremlegges en kapitalplan for Finanstilsynet i løpet av fem virkedager. Banken kan fortsatt drive sin virksomhet, men et brudd vil medføre begrensninger i disponering av årsresultat.

SpareBank 1 SMN har lagt til grunn at ren kjernekapital skal være på minst 13,5 % pr 1.7 2016, gitt det nivået på motsyklisk buffer som ble besluttet ultimo 2014.

Innføring av et uvektet kapitalkrav (Leverage Ratio)

Lave kapitalvekter har medført at institusjoner har kunnet ha betydelige eksponeringer som har hatt lave risikovekter. Verdifall på disse posisjonene medførte en svekkelse av soliditet og et behov for avvikling av posisjoner for å styrke kapitaldekningen. På grunn av de lave risikovektene medførte det at vesentlige posisjoner ble realisert, og forsterket prisfallet. Innføring av et uvektet kapitalkrav vil bidra til å dempe disse effektene. Det foreløpige forslaget er på 3 % og vil ikke påvirke konsernets kapitalbehov.

Ved beregning av uvektet kapitalkrav skal konsolideringsreglene for kapitaldekningsregelverket anvendes. For SMN vil det medføre at man foretar proporsjonal konsolidering av tilknyttede selskap. I tillegg til den kapitaldekningsmessig konsoliderte balansen skal det foretas justeringer for off-balance poster. Ved utgangen av 2014 var eksponeringsmålet for SMN på 215.168 mnok. Figuren nedenfor de viktigste forskjellene i forhold til konsernets regnskapsmessige balanse på 126.046 mnok.

Tellende kjernekapital var 11.882 mnok, og uvektet egenkapitalandel pr 31.12.14 var på 5,53%.

Kvantitative likviditetskrav

Innføring av likviditetskrav (LCR)

Finansinstitusjoner møter stadig strengere krav for å ha en tilstrekkelig likviditetsbuffer for å overleve perioder med stort stress. LCR (Liquidity Coverage Ratio) har store likhetstrekk med tradisjonelle likviditetsindikatorer, men stiller strenge krav til hva som kvalifiserer som likvide aktiva. I hovedsak inngår kontanter, statspapirer og svært likvide aktiva (i dette tilfelle definert som obligasjoner med fortrinnsrett og godt ratede industriobligasjoner). Disse aktivaene skal dekke en netto negativ kontantstrøm i en stresset periode på 30 dager. I stresset inngår både balanse og off-balanceposter.

Innføring av krav om langsiktig finansiering (NSFR)

I etterkant av finanskrisen har fokus i større grad rettet seg mot løpetiden på bankens finansiering. Gjennom etablering av dette nøkkeltallet skal en sikre at bankens eiendelsside i balansen er tilstrekkelig langsiktig og stabilt finansiert, i dette tilfellet definert som finansiert med løpetider over ett år. Kravet forventes innført i 2018.

2. RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 SMN

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital og samt regulatorisk kapitaldekning.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i bankens risikostyringspolicy. Banken legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risikoer for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier

Risikostyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse.

Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette å skape et bedre beslutningsgrunnlag
- Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap.

Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav.

Avkastningen på risikojustert kapital er et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 SMN. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder. I tillegg måles og følges risikoen opp gjennom måling av blant annet rammebruk og viktige porteføljerisikomål.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av Risk Management, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

ANSVAR FOR RISIKOSTYRING OG KONTROLL

Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 SMN sin virksomhetsstyring som er beskrevet i kapittelet "Eierstyring og selskapsledelse" i årsrapporten. Konsernets kontroll- og styringsmodell tar sikte på uavhengighet i risikorapporteringen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt. SpareBank 1 SMN har gjennom flere år lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak.

Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll og dette er organisert med en tredeling av risikostyringsprosessen:

Figur 3 - roller og ansvar i risikostyringen

Risikostyringsprosessen i SMN deles inn i følgende funksjoner:

- en utøvende funksjon (inkluderer både linje (kundeansvar) og stab (styring/støtte/kontroll))
- en uavhengig overvåkingsfunksjon (Risk Management)
- en uavhengig bekreftelsesfunksjon (intern revisjon)

Denne kontroll- og styringsmodellen skal sikre uavhengighet i beslutning og rapportering, og ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt. Et viktig prinsipp er at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten. Etableringen av Risk Management funksjonen fjerner ikke noe av resultatenshetenes ansvar for god risikostyring.

Et viktig fundament i en effektiv risikostyring vil være en sterk risikokultur, som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikostyring i hele konsernet. Et slikt grunnlag innebærer at hver medarbeider har en god forståelse for sin egen virksomhet og handlinger, og de risikoer som er forbundet med dette. Ansvaret for risikostyring er delt mellom styret, konsernledelsen og linjeledelsen.

Bankens risikostyringsprosess tar utgangspunkt i styrevedtatte strategier for overordnet risikostyring samt vurdering av kapital situasjon som definerer risikoappetitt samt økonomisk kapasitet for risikoeksponering.

Videre vedtas risikostyringsstrategier for ulike risikotyper, samt strategier for de ulike forretningsområdene som oversetter risikoappetitt og ambisjoner til konkrete mål.

Det legges vekt på at forretnings- og risikostyringsstrategiene er godt avstemt. Løpende utvikling i forhold til forretningsmessig mål oppnåelse rapporteres til styret på månedsbasis gjennom blant annet konsernsjefens målekort, regnskapsrapportering samt statusrapporter fra divisjonene. Dette danner grunnlaget for at styret kan vurdere om enhetene når sine forretningsmessige mål.

Styret mottar en kvartalsvis risikorapport som gir styret grunnlag for å påse at aktivitetene gjennomføres innenfor den risikoprofil som styret har vedtatt.

Videre bekrefter internrevisjonen at aktivitetene er gjennomført innenfor det rammeverk for internkontroll som er etablert, samt at dette rammeverket er hensiktsmessig. Internrevisjonen møter styrets revisjonsutvalg i forkant av styrebehandlingen for å gjennomgå funn og observasjoner.

Styringssystemer

Banken har utviklet en applikasjonsportefølje av styringssystemer som er distribuert til alle ledere i banken.

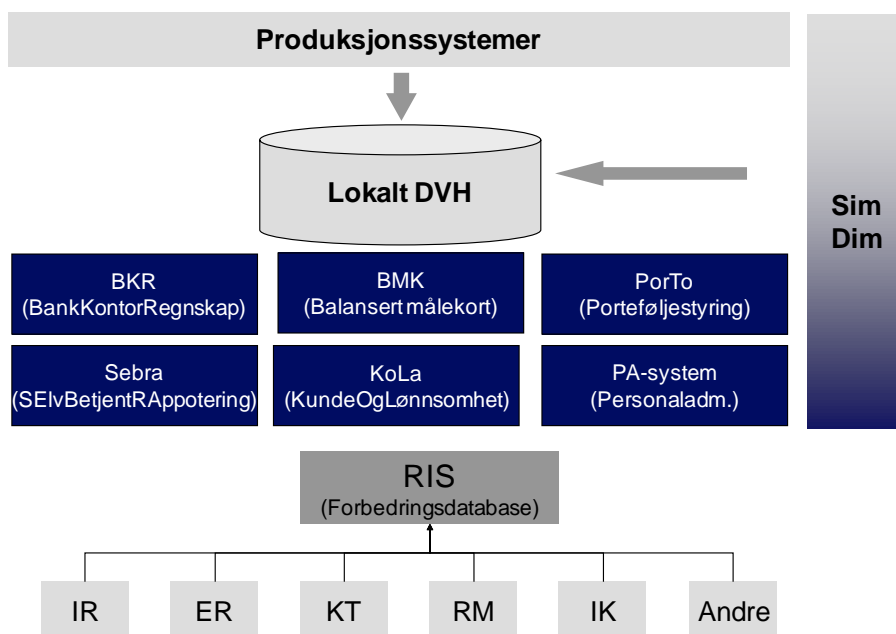
Flere av ledelsesinformasjonssystemene er sentrale i avlesing, analyse, dokumentasjon, rapportering og lagring av informasjon knyttet til både sentrale parametre i konsernets IRB-system, samt oppfølging av forbedringstiltak. De viktigste systemene i denne sammenheng er:

1. Balansert målekort (BMK), som utvikles for hver divisjon, og som har med sentrale indikatorer som er tett knyttet til IRB-systemet. Som f. eks risikojustert avkastning, andel høyrisiko, kredittkvalitet og mislighold
2. Porteføljestylingssystemet (PorTo), som er konsernets system for å avlese og rapportere sentrale risikoparametre knyttet til utlånsaktiviteten, herunder:
 - Misligholdssannsynlighet (PD)
 - Tapssannsynlighet gitt mislighold (LGD)
 - Eksponering gitt mislighold (EAD)
 - Forventet tap (EL)
 - Uventet tap (UL)
 - Risikojustert avkastning (RARORAC)
 - Tapsutsatte engasjementer

Porteføljestylingssystemet gir også oversikt over faktisk migrasjon og grunnlagsdata for validering og stresstesting. Systemet er fleksibelt, og det er enkelt for den enkelte bruker å eksportere data over i regneark for å gjøre sensitivitetsanalyser og what-if analyser på egen portefølje.

Porto benyttes også som utgangspunkt for budsjettering og fastsettelse av kredittstrategiske mål for kommende periode.

3. Risiko- og informasjonssystemet (RIs) som er en database for oppfølging av forbedringsområder knyttet til ulike hoved- og delprosesser eller sentrale fagområder i konsernet.

Figur 4 - oversikt rapporteringssystemer

Styret i SpareBank 1 SMN har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatte risikoprofil og myndighetspålagte krav. Konsernets styre fastsetter de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Styret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Konsernsjefen har ansvaret for risikostyringen. Dette betyr at konsernsjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Konsernsjefen er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Forretningsområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor sitt ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikostyringen og risikoeksponeringen er innenfor de rammer og overordnede styringsprinsipper som er besluttet av styret eller konsernsjef.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til konsernsjef. Avdelingen har ansvaret for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer. Avdelingen er videre ansvarlig for uavhengig risikovurdering, risikorapportering og den overordnede risikoovervåking i konsernet.

Kredittutvalg. Konsernet har for et sentralt konsernkredittutvalg og et kredittutvalg for SMB-kunder. Kredittutvalgene har ansvaret for å avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver med:

- vurdering av låne- og kredittsøknadene i henhold til gjeldende kredittstrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner
- legge spesiell vekt på avdekking av risiko i tilknytning til den enkelte søknad og foreta en egen selvstendig kredittrisikovurdering
- forsikre seg om at konsekvensene for konsernet av de ulike risikoer er klarlagt

Spesialengasjement. Banken har en egen avdeling for spesialengasjement som bistår kundeenheten i behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

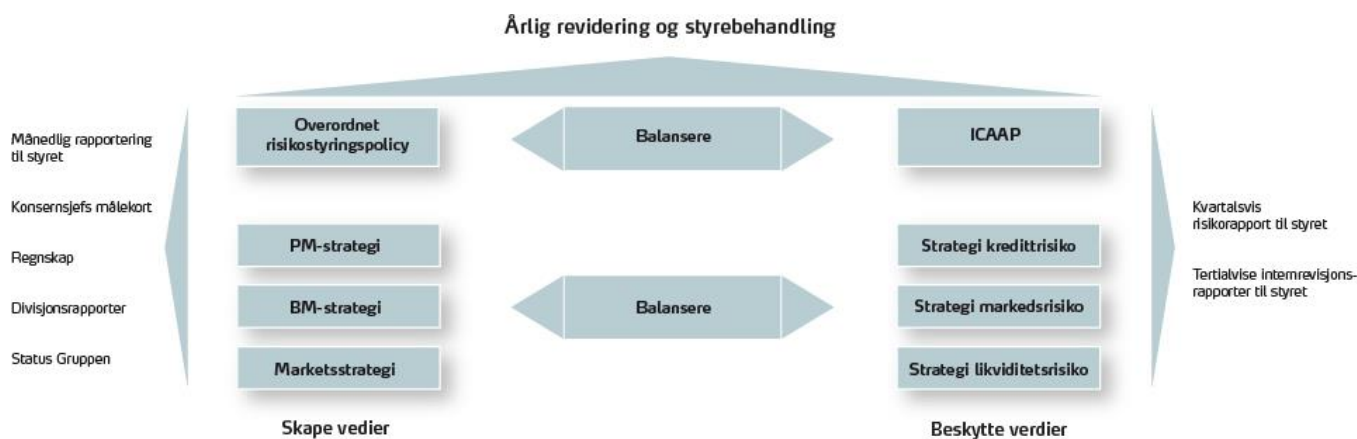
Kredittutvalg for kredittsikring (KUR). Det er etablert et eget kredittutvalg for kredittsikring (KUR) som skal ha hovedfokus på risikoutsatte engasjement. Utvalget behandler saker definert på sentral watch-list, og omfatter i hovedsak engasjementer over kr. 50 mill.

Valideringskomite. Valideringskomiteen gjennomgår minimum årlig valideringen av bankens IRB-modeller. Komiteen behandler også forslag om implementering av ny- og videreutviklede versjoner av bankens IRB-modeller. Komiteen innstiller overfor bankens styre, som fatter endelig vedtak.

Balansekomiteen har ansvaret for behandling av saker i tilknytning til kapitalstruktur og likviditetsrisiko, markedsrisiko, internprising av kapital og etterlevelse av rammer fastsatt av styret.

Intern revisjonen er et redskap for styret og administrasjonen som overvåker at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Konsernets interne revisjon utføres av ekstern leverandør, og dette sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet. Intern revisjonen rapporterer organisasjonsmessig til styret. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger om forbedringer i konsernets risikostyring blir kontinuerlig gjennomgått i konsernet..

Intern revisjonen skal regelmessig og minimum årlig revidere IRB-systemet, herunder modellene som ligger til grunn for beregning av risikoparameterne, anvendelse og etterlevelsen av Forskrift om kapitalkrav. Det er selskapet KPMG som utfører internrevisjonen i konsernet.

Figur 5 - oversikt over sammenhenger forretningsstrategier og risikostrategier

KAPITALSTYRING

SpareBank 1 SMN har en målrettet prosess for kapitalstyring som i størst mulig grad skal sikre:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske mål og vedtatte forretningsstrategi.
- Konkurransedyktig avkastning.
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil.
- Konkurransedyktige vilkår og en god langsiktig tilgang på innlån i kapitalmarkedene.
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende internasjonale ratinger.
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde.
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Det er en langsiktig målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den risikojusterte kapitalen i størst mulig grad allokere til de områdene som gir høyest risikojustert avkastning.

Gjennom lovverket er SpareBank 1 SMN underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndigheter når de skal vurdere institusjonenes prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Som en integrert del av sin risikostyringspolicy har SpareBank 1 SMN etablert en kapitalallokeringsprosess (ICAAP) for å sikre at banken til enhver tid har en tilstrekkelig ansvarlig kapital i forhold til valgt risikoprofil. Videre skal prosessen sikre en effektiv kapitalanskaffelse og – anvendelse.

Kapitalstyringsprosessen skal:

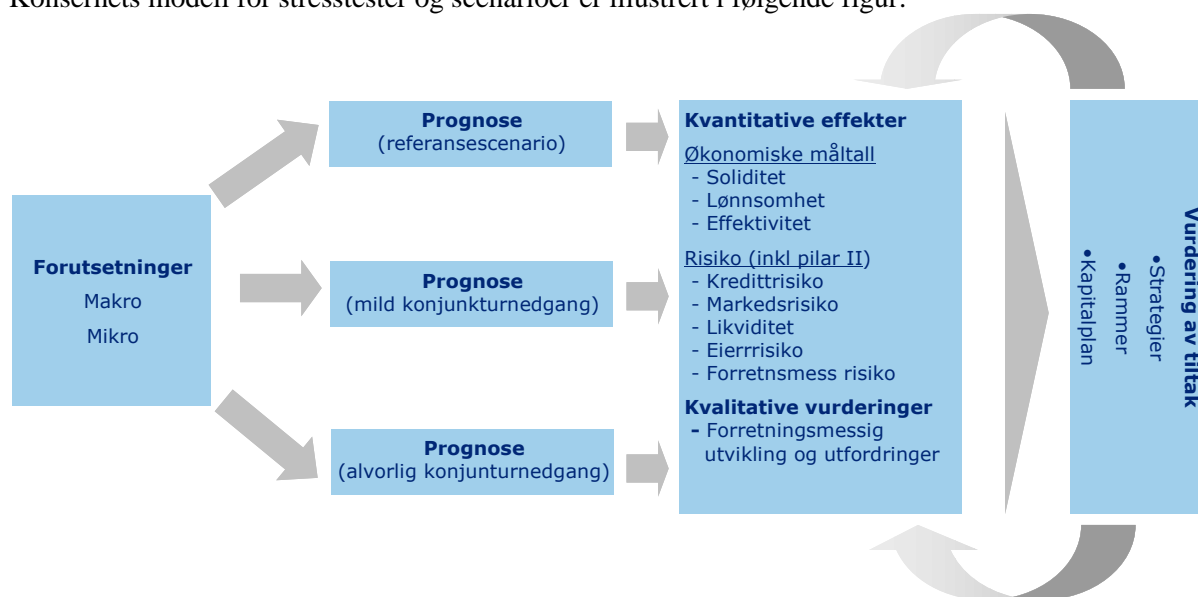
- være risikodrevet og omfatte alle vesentlige typer risiko i konsernet
- være en integrert del av forretningsstrategien, styringsprosessen og beslutningsstrukturen
- være fremoverskuende og det skal gjennomføres stresstester
- være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko
- gjennomgå regelmessig, og minst årlig av styret

Stresstester

Sentralt i vurdering av konsernets langsiktige kapitalbehov er prosess og modeller for stresstester. Hensikten er å identifisere forhold som kan påvirke risikobildet og kapitaldekningen i negativ retning. Stresstestene skal omfatte alle vesentlige deler av risikobildet, og skal inkludere en vurdering av betydningen for konsernets soliditet.

Stresstestene skal representere forhold som vil kunne inntreffe fra tid til annen, og som SpareBank 1 SMN bør ta høyde for under hensynet til langsiktig drift. Vurdering og fastsettelse av nødvendig kapitalbehov inngår i en samlet risikovurdering, sammen med vurdering av fremtidige vekstplaner og strategier.

Konsernets modell for stresstester og scenarier er illustrert i følgende figur:

Figur 6 - struktur - stresstesting

En betydelig utfordring er å definere, samt oversette makroforutsetningene til forretningsmessige effekter ved vurdering av:

- kredittscoremodellene – vurdering av migrasjon og endringer i misligholdssannsynlighet, forventet og uventet tap
- soliditet og lønnsomhet – prognoser for normal utvikling og ulike økonomiske tilbakeslag
- likviditet (funding) – konsernets utfordringer og sårbarhet knyttet til endringer i fundignivå og situasjon knyttet til eventuell generell finansiell krise, eller spesielle situasjoner for banken
- påvirkning på markeds- og konkurransesituasjonen

Beskrivelse av scenarier

For å definere makrosenarioene har vi benyttet en enkel makromodell som ivaretar et minimumskrav til konsistens mellom makrostørrelsene. Modellen har mange likhetstrekk ved Norges Banks makromodeller, men er betydelig forenklet for å kunne være operativ i Excel. Modellen inneholder følgende sammenhenger:

- Produksjonsgapet modelleres som funksjon av historisk produksjonsgap, realrente og et restledd
- Inflasjonen modelleres som funksjon av historisk inflasjon, produksjonsgap og et restledd
- Nominell pengemarkedsrente modelleres som funksjon av avviket mellom inflasjon og inflasjonsmålet, produksjonsgapet og et restledd (Taylor-rente)
- Arbeidsledighet modelleres som funksjon av historisk arbeidsledighet samt nivå og endring i produksjonsgapet.
- BNP-veksten modelleres som funksjon av produksjonsgapet og forutsetning om potensiell vekst.
- Driftsinntekt, driftskostnad og driftsresultat modelleres som funksjon av BNP-vekst, inflasjon og nivå på produksjonsgapet samt et restledd. Nivå på produksjonsgapet bestemmer utviklingen i marginen, dvs forholdet mellom vekstratene i driftsinntekter og driftskostnader.
- Finanskostnadene er en enkel funksjon av nominell pengemarkedsrente samt et restledd som for eksempel tar hensyn til endringer i risikopremier.

Denne modellen er implementert i alle makrosenarioene ved vurdering av effekt på utviklingen i balanse, resultatet og risiko, og benyttes spesielt for å estimere effekter på kredittrisiko. Andre størrelser blir fastsatt med større grad av ledelsesskjønn.

For banken er det viktig at scenarioet og stresstesten for et alvorlig økonomisk tilbakeslag tar utgangspunkt i alvorlige - men mulige – rystelser i økonomien, slik at disse gir svar på hvor mye som kan gå tapt, ikke nødvendigvis hvor mye det er sannsynlig å tape. Dette innebærer at disse ikke behøver å gi uttrykk for endringer vi anser som sannsynlige, dette fordi vi i forutsetningene sier at alle hendelser skjer samtidig (korrelasjon = 1).

Når det gjelder effekter av store kriser er disse, som nevnt, mer et grunnlag for å illustrere effekten av mulige rystelser i økonomien og virkning på bankens lønnsomhet og soliditet. Dette som grunnlag for ledelsens diskusjoner knyttet til mulige og nødvendige tiltak hvis en stor bankkrise skulle oppstå.

For myndighetene er det viktig av bankene gjennomfører scenarioer og stresstester for å avdekke robustheten i finansiell sektor.

SpareBank 1 SMN arbeider jevnlig med økonomiske fremskrivninger i et 3 års perspektiv via langtidsprognoser.

Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innefor de rammer som er besluttet av styret eller konsernsjef.

Konsernets overordnede risikoeksponeringer og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikoreporter til administrasjon og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring som er uavhengig av de enkelte forretningsenhetene i konsernet.

Vesentlig rapportering til toppledelse og styre:

Analyse/rapport	Mottaker/ beslutningsaker		Frekvens			Kommentarer
	Styret	Konsernsjef	Årlig	Kvartalsvis	Månedlig	
Risikostyringspolicy - overordnet	x		x			Vurdering og endring av bankens risikotoleranse innenfor ulike risikoområder - kreditt, marked, likviditet og operasjonell risiko.
Risikostrategi - kreditt, markeds- og likviditetsrisiko	x		x			Vurdering og endring av detaljerte mål og rammer for kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko.
ICAAP	x		x			Prosess for bl.a. å sikre at konsernet har en prosess for å vurdere sin totale ansvarlige kapital i forhold til risikoprofil. ICAAP skal også bidra til å vurdere forsvarlig kapitaldekningsmål og sikre en forsvarlig likviditetsstrategi.
Risikorapport	x			x		Kvartalsvis rapportering av status og forventet utvikling i risikoprofilen til konsernet. Skal også gi en bekreftelse på etterlevelsen og oppfyllelsen av de strategiske nøkkeltall og rammer som er nedfelt i konsernets risikostrategi.
Nøkkeltallsrapport risiko		x			x	Status og utvikling i forhold til mål og rammer innenfor risikoene kreditt, marked og likviditet.
Valideringsrapport	x		x			Samlet oversikt over kvantitativ og kvalitativ validering gjennomføres årlig.
Økonomi/regnskaps-rapport	x		x	x	x	
Vurdering av nedskrivningsbehov		x		x		Minimum kvartalsvis gjennomgang av store og risikoutsatte engasjementer og porteføljer for vurdering av nedskrivninger - individuelle og gruppe.

Risikoområder

SpareBank 1 SMN identifiserer og styrer risiko innenfor følgende overordnede risikoområder:

- **Strategisk risiko:** Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.
- **Kredittrisiko:** Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
- **Markedsrisiko:** Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.

- **Operasjonell risiko:** Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.
- **Likviditetsrisiko:** Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler.
- **Eierrisiko:** Risiko for tap i datterselskaper, SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Boligkreditt AS er knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.
- **Forretningsmessig risiko:** Risiko for sviktende inntjening og kapitaltilførsel knyttet til mangel på diversifisering av forretningsgrunnlag eller mangel på tilstrekkelig og permanent lønnsomhet for eksempel på grunn av for høy cost/income rate.
- **Omdømmerisiko:** Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, grunnfondsbevisiere og myndigheter.
- **Etterlevelsesrisiko (compliance):** Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge manglende etterlevelse av lover/forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.

3. REGULATORISK KAPITALDEKNING (PILAR 1)

Konsolidering. Tabellen nedenfor viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål.

Investering i datterselskaper

Aksjer eid av morbanken	Selskapets aksjekapital (1000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1000 kr)	Bokført verdi 31.12	Stemmerett
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	271.920	27.192	10,0	368	90,1
SpareBank 1 SMN Invest AS konsern	457.280	457.280	1,0	720	100,0
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	57.803	5.505	10,5	120	87,0
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	326.160	30.200	10,8	899	100,0
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS konsern	14.280	238	60,0	64	100,0
Allegro Kapitalforvaltning ASA	6.000	6.000	1,0	11	90,1
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.100	100	61,0	53	100,0
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	75	100,0
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	9	100,0
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	73	100,0
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	75	100,0
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	9	100,0
Jernbanegata 19 SMN AS	1.000	1.000.000	1,0	13	100,0

Aksjer eid av datter- og datterdatterselskaper

Leksvik Regnskapskontor AS					50,0
SpareBank 1 Regnskapshuset Merkantilservice AS					100,0
SpareBank 1 Regnskapshuset Ålesund AS					40,0
SpareBank 1 Regnskapshuset Rørvik AS					100,0
GMA Invest AS					20,0
Sentrumsgården AS					35,3
Aqua Venture AS					37,6
Maritech Systems AS					23,1
Omega-3 Invest AS					33,6
Tjeldbergodden Utvikling AS					23,0
Grilstad Marina AS					35,0
GMN 51 AS					35,0
GMN 52 AS					30,0
GMN 53 AS					30,0
GMN 54 AS					30,0
GMN 6 AS					30,0
Grilstad Energi AS					35,0
Hommelvik Sjøside AS					30,0

Investeringer i fellesekontrollert virksomhet

SpareBank 1 Gruppen AS					19,5
SpareBank 1 Banksamarbeidet DA					17,7

Investeringer i tilknyttede selskaper

BN Bank ASA					33,0
SpareBank1 Boligkreditt AS					17,7
SpareBank 1 Næringskreditt AS					33,6
SpareBank 1 Kredittkort AS					18,4
SpareBank 1 Markets AS					27,3
PAB Consulting AS					34,0
Molde Kunnskapspark AS					21,0
Bjerkeløkkja AS					40,7

Investering i selskaper holdt for salg

Mavi XV AS					100,0
Norway Cod AS					100,0
Mavi XI AS					100,0
Mavi XXIV AS					100,0
Mavi XXV AS					100,0
Mavi XXVI AS					100,0
Mavi XXVII AS					100,0
Mavi XXVIII AS					100,0

Tabell 1 - investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskap

SpareBank 1 SMN legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom

morbanken og datterselskaper og mellom datterselskaper ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger. Av samme grunn inngår ikke banken eller dets datterselskaper avtaler som setter beskrankning på styrets adgang til å overføre kapital som nevnt. Dette gjelder så vel innlånsavtaler, som avtaler med leverandører og kunder.

På bakgrunn av overnevnte er det heller ikke satt begrensninger på styrets mulighet til å reallokere kapital mellom de ulike forretningsenhetene i morbanken. For øvrig vil overføring av kapital mellom selskapene reguleres av den ordinære rammelovgivningen for disse virksomhetene og for finanskonsernet.

I likhet med investering i datterselskapene har konsernet strategisk interesse i å understøtte virksomheten i de tilknyttede selskapene BN Bank ASA, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Gruppen AS. I den anledning er konsernet opptatt av at det ikke inngås avtaler eller treffes vedtak eller lignende som innebærer en beskrankning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene dersom dette skulle være nødvendig for å oppnå tilfredsstillende kapitaldekning/soliditet.

Konsernet antar at det ikke vil være praktisk å overføre kapital fra disse selskapene til eierbankene ut over ordinær utbyttebetaling og legger dette til grunn for konsernets egen risikoprofil. Eierbankene har som policy å overføre hele overskuddet, og deretter foreta nødvendig oppkapitalisering.

Ansvarlig kapital

Tabellen nedenfor viser sammensetning av kjerne- og ansvarlig kapital for morbank og konsern pr 31.12.2014.

Ansvarlig kapital	Konsern	Mor
Egenkapitalbevis	2.597	2.597
- Egne egenkapitalbevis	-	-
Overkursfond	895	895
Utjevningsfond	3.122	3.122
Grunnfondskapital	3.619	3.619
Avsatt utbytte	292	292
Avsatt gaver	160	160
Fond for urealiserte gevinster	148	139
Annen egenkapital	1.620	-
Minoritetsinteresser	72	-
Sum balanseført egenkapital	12.524	10.824
Utsatt skattefordel, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-566	-447
Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	120	-
Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-452	-452
Minoritetsinteresser bokført i annen egenkapital	-72	-
Minoritetsinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	35	-
Overfinansiering pensjonsforpliktelse	-	-4
Verdjusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-45	-31
Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-419	-325
Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sek	-451	-
Sum ren kjernekapital	10.674	9.565
Fondsobligasjon, hybridkapital	1.716	1.449
Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sek	-9	-
Sum kjernekapital	12.382	11.014
Tilleggs kapital utover kjernekapital		
Ansvarlig kapital	2.598	1.906
Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sek	-43	-43
Sum tilleggs kapital	2.555	1.864
Netto ansvarlig kapital	14.937	12.878

Tabell 2 - sammensetning ansvarlig kapital

Regulatorisk kapitalkrav pr 31.12.2014

De selskap som inngår i konsernet SpareBank1 SMN fremgår av tabell 1. Tabellen nedenfor viser regulatorisk minimumskrav til ansvarlig kapital basert på Pilar 1 i det nye kapitaldekningsregelverket.

Minimumskrav ansvarlig kapital Basel II	Konsern	Mor
Engasjement med spesialiserte foretak	1.887	1.632
Engasjement med øvrige foretak	1.371	1.331
Engasjement med massemarked SMB	1.280	829
Engasjement med massemarked personer	159	149
Engasjement med øvrige massemarked	51	49
Egenkapitalposisjoner	-	1.111
Sum kredittrisiko IRB	4.748	5.101
Gjeldsrisiko	397	397
Egenkapitalrisiko	1	8
Valutarisiko	-	-
Operasjonell risiko	416	292
Engasjementer beregnet etter standardmetoden	1.971	849
Risiko for svekket kredittverdighet for motpart (CVA)	92	42
Overgangsordning	-	-
Minimumskrav ansvarlig kapital	7.625	6.689
Beregningsgrunnlag	95.317	83.523
Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 %	4.289	3.759
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer, 2,5 %	2.383	2.088
Systemrisikobuffer, 3,0 %	2.860	2.506
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	5.242	4.594
Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	1.143	1.212
Kapitaldekning		
ren kjernekapitaldekning	11,2 %	11,5 %
kjernekapitaldekning	13,0 %	13,2 %
kapitaldekning	15,7 %	15,4 %

Tabell 3 - regulatorisk kapitaldekning pr 31.12.14

Minimumskrav til ansvarlig kapital er 7.625 mill Nok.

Ved utgangen av 2014 var konsernets rene kjernekapitaldekning på 11,2 %, kjernekapitaldekningen var på 13,0 % og kapitaldekning på 15,7 %. Konsernet har planlagt for at ren kjernekapitaldekning skal være på minst 13,5 % pr 1.7.2016, gitt det nivå man nå kjenner på motsyklisk buffer.

Tabell 4 - sammensetning - ansvarlig lån og hybridkapital

Ansvarlig lån og hybridkapital (mill. kr)	Konsern	Mor
Tidsbegrenset:		
2022 3 mnd NIBOR + 2,75 % (Call 2017)	1 000	1 000
2036 fast rente 2,94 %, JPY (Call 2018) *	522	522
Over-/underkurs/markedsverdi	41	47
Valuta agio tidsbegrenset	8	5
Sum tidsbegrenset	1 607	1 574
Evigvarende:		
Evigvarende 3 mnd NIBOR + 0,85 % (Call 2016)	300	300
Underkurs evigvarende	- 1	- 1
Valuta agio evigvarende	-	-
Sum evigvarende	299	299
Fondsobligasjonslån:		
Fondsobligasjon 10/99, fast rente 8,25 % NOK (Call 2020)*	350	350
Fondsobligasjon 10/99, flytende rente NOK (Call 2020)	100	100
Fondsobligasjon 13/99, flytende rente NOK (Call 2018)	500	500
Fondsobligasjon 13/99, flytende rente NOK (Call 2018)	450	450
Underkurs evigvarende	49	31
Valuta agio fondsobligasjonslån	-	-
Sum fondsobligasjonslån	1 449	1 431
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3 304	3 304
Gjennomsnittlig rente NOK	5,2 %	5,5 %
Gjennomsnittlig rente YEN	3,5 %	3,3 %
Gjennomsnittlig rente USD	-	5,6 %

1) Fastrentefinansieringen er gjort om til flytende rente ved bruk av rentebytteavtaler

SpareBank 1 SMN har i kapitlene nedenfor redegjort nærmere for rammeverk og styring av henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

3.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet. Bankens organisering og rammeverk for styring av kredittrisiko er tilpasset Basel-komiteens Sound Practices for The Management of Credit Risk samt Finanstilsynets modul for styring og kontroll av kredittrisiko.

Kredittrisiko knyttet til konsernets utlånsvirksomhet utgjør konsernets største risikoområde. Konsernet eksponerer seg for kredittrisiko gjennom utlån og leasingprodukt til privat- og bedriftskunder samt gjennom aktiviteter i bankens kapitalmarkeds- og finansavdeling.

Gjennom den årlige revisjonen av bankens kredittstrategi konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje.

Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Personmarked og Bedriftsmarked, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal økonomisk og regulatorisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten.

Konsentrasjonsrisiko styres ved:

- begrensning i størrelse på utlån og tapsgrad på enkeltengasjement
- rammer for maksimal eksponering og anvendelse av økonomisk kapital innenfor bransjer
- rammer for regulatorisk beregningsgrunnlag til Personmarked og Bedriftsmarked
- krav til maksimal eksponering, kredittkvalitet og antall engasjement over ti prosent av ansvarlig kapital.

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av avdeling for risikostyring og rapporteres kvartalsvis til styret.

Kredittrisikoen styres gjennom:

a) Organisering av styring og kontroll av kredittrisiko, fastsettes årlig av styret.

Dokumentet fastsetter de overordnede prinsipper for kredittgivning. Dette innebærer oppbyggingen av bankens styringsdokumenter, organisering (ansvars- og rollefordeling) av kredittfunksjonen samt overordnede prinsipper for kredittgivning.

b) Kredittstrategien, fastsettes årlig av styret.

Kredittstrategien fastsetter satsningsområder, kredittstrategiske rammer og målsettinger samt hvordan kredittrisikoen skal prises i SpareBank 1 SMN.

Styringen av kredittrisikoen i SpareBank 1 SMN baserer seg på de prinsipper som er anbefalt av Baselkomiteen i dokumentet Principles for The Management of Credit Risk, kapitaldekningsregler (Basel II) og relevante lover og forskrifter.

c) Retningslinjer for porteføljestyling

Retningslinjene beskriver de rammer og retningslinjer som gjelder for styring av kredittporteføljen i SpareBank 1 SMN. Dette gjelder fordeling av ansvar og roller i forbindelse med måling og rapportering av risiko og lønnsomhet i porteføljen samt tiltak egnet til å styre porteføljen innenfor de rammer som er definert i kredittstrategien og kredittpolicyen.

Styring av porteføljens sammensetning skjer ved fastsettelse av prinsipper og rammer for innvilgelse av nye kreditter, eller ved endringer i eksisterende engasjementer.

d) Kredittpolicy for Personmarked og Bedriftsmarked.

Dokumentene beskriver hvordan bankens kredittstrategi skal implementeres gjennom fastsettelse av detaljerte kriterier for kredittgivning for henholdsvis Personmarked og Bedriftsmarked. Utarbeidelse og vedlikehold av kredittpolicy er konsernsjefens ansvar.

e) Bevilgningsreglement – utøvelse av kredittfullmakter.

Alle fullmakter innenfor Personmarkedet og Bedriftsmarkedet er personlige. I tillegg er det innenfor Bedriftsmarkedet etablert lokale og sentrale kredittutvalg som skal være rådgivende organ for beslutningstaker i større kredittsaker. Kredittinnvilgelse skal skje i samsvar med bankens kredittstrategi, kredittpolicy, rutiner for kredittbehandling samt retningslinjer og skal være preget av fullstendighet, god kvalitet og profesjonalitet. Dette dokumenteres ved bruk av bankens ordinære saksbehandlersystem.

Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og for å sikre den risikjusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef og divisjonsdirektørene. Konsernsjefen kan videre delegerer fullmakter under divisjonsledernivå.

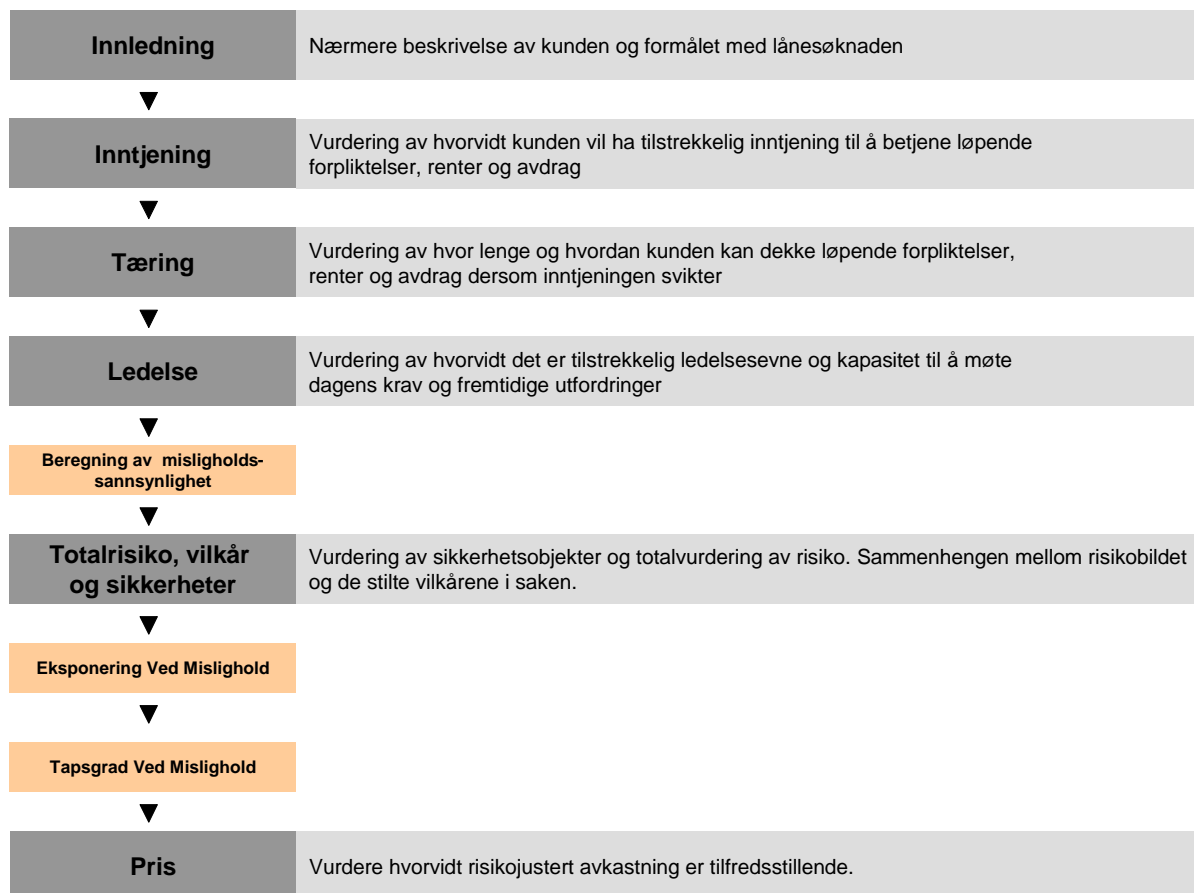
Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementstørrelse og risikoprofil.

f) Kredittmodeller

Bankens kredittmodeller bygger på tre sentrale komponenter. Misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD) og tap gitt mislighold (LGD).

Modellbeskrivelse og anvendelse

I figuren nedenfor beskrives konsernets overordnede kredittvurderingskonsept.

Figur 7 - kredittvurderingsprosess

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet i kredittprosessen tar utgangspunkt i statistiske beregninger, og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på de tre hovedkomponentene misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD) og Tap gitt mislighold (LGD).

Misligholdssannsynlighet (PD)

Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene er delvis Point In Time-baserte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste 12 månedene under de gjeldende konjunkturførhold.

For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes ni risikoklasser (A-I). I tillegg har banken to risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Modellene valideres minimum årlig både med hensyn til evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. I tillegg vurderes om modellene er tilpasset bankens portefølje.

Bankens PD modeller for Personmarked og Bedriftsmarked valideres årlig innenfor tre dimensjoner:

- Egnethet. Det vurderes hvorvidt modellene kan benyttes på bankens eksisterende portefølje.
- Rangeringsevne. Gjennom statistiske metoder (AUC) beregner vi modellenes evne til å skille mellom kunder med ulik risiko

- Nivå. Det gjennomføres løpende, og minimum årlig, en vurdering av modellenes treffsikkerhet på nivå. I den grad estimert PD nivå avviker fra observert mislighold (DR) vil nivået bli justert. I denne vurderingen inngår også aktuell konjunktursituasjon og modellens konjunktoregenskaper.

Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

Eksponering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et eventuelt fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For garantier benyttes KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende etter mislighold. Konverteringsfaktoren (KF) valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Personmarked og Bedriftsmarked. Bankens EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

Tap ved mislighold (LGD)

Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, tilfriskningsgrad, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. LGD-modellen og dens komponenter valideres minimum årlig mot observerte verdier fra gjennomførte realisasjoner.

I samsvar med kravene i kapitalkravsforskriften er estimatene "down-turn" estimater. Verdiene fastsettes etter definerte modeller. Basert på sikkerhetsdekningen (RE-verdi/EAD) klassifiseres engasjementet i en av sju klasser, hvor beste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på over 120 prosent, og laveste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på under 20 prosent.

De tre overnevnte parametrene (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk kapital/risikojustert kapital (UL).

Porteføljeklassifiseringen har som formål å gi informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen. Totale eksponeringer mot kunder og andre motparter fremgår av noter til regnskapet.

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA og CSA-avtaler mot finansinstitusjonene som er de mest brukte motpartene. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller "threshold amount". Banken vil fortsette å inngå CSA-avtaler for å styre motpartsrisikoen.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til en hver tid skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger 80 prosent av sikkerhetene.

Validering: Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet for å sikre at dette holder en god kvalitet over tid. Dette arbeidet kan deles inn i tre hovedområder:

- *Kvantitativ validering:* Den kvantitative valideringen skal sikre at bankens estimater for misligholdssannsynlighet, konverteringsfaktor (for bruk ved fastsettelse av eksponering ved mislighold) og tapsgrad gitt mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres ulike typer analyser som ser nærmere på modellenes evne til å rangere engasjementer (diskriminerings-evne), evne til å fastsette riktig nivå på risikoparametrene og stabiliteten i modellenes estimater.
- *Kvalitativ validering:* Gjennomgangen skal kunne påvise at IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral bestanddel av konsernets risikostyring og beslutningstaking. IRB-systemet omfatter alle modeller, arbeids- og beslutningsprosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer og interne retningslinjer og rutiner som benyttes i måling og styring av kredittrisiko.
- *Etterlevelse av Forskrift om kapitalkrav:* Gjennomgangen skal sikre at konsernet etterlever Forskrift om kapitalkrav.

Tabell 5 - engasjement fordelt på sektor og næring

Brutto utlån fordelt på sektor og næring	Bto utlån	Engasjement	Mislh og nedskr	Ind. Nedskr.	Nto mislh og nedskr.
Lønnstakere o.l	45.610	49.102	170	37	132
Offentlig forvaltning	300	615	6	4	2
Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	7.137	7.804	11	1	10
Havbruk	1.366	2.498	19	14	5
Industri og bergverk	2.321	3.699	6	4	3
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	3.706	6.044	48	19	29
Hotell og handel	2.663	3.812	49	21	28
Sjøfart	5.636	7.432	0	0	0
Eiendomsdrift	12.570	13.778	131	43	89
Forretningsmessig tjenesteyting	3.671	6.974	33	22	11
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	3.093	4.081	13	6	7
Øvrige sektorer	2.267	19	0		0
Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	90.340	105.858	487	171	316
Individuelle nedskrivninger	172	173			
Gruppevise nedskrivninger	295	295			
Sum etter nedskrivninger	89.873	105.390			
Gjennomsnitt	85.329	100.719			

Tabell 6 - engasjement fordelt på geografiske områder

Brutto utlån fordelt på geografiske områder	Bto utlån	Engasjement	Mislh og nedskr	Ind. Nedskr.	Nto mislh og nedskr.
Sør-Trøndelag	34.627	40.575	150	48	102
Nord-Trøndelag	21.384	25.057	119	35	84
Møre og Romsdal	19.733	23.122	166	64	102
Sogn og Fjordane	752	881	0	0	0
Nordland	1.268	1.486	25	14	11
Oslo	6.222	7.291	1	1	0
Landet for øvrig	5.938	6.958	24	8	16
Utlandet	416	487	1	0	0
Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	90.341	105.856	487	172	316
Individuelle nedskrivninger	172	172			
Gruppevise nedskrivninger	295	295			
Sum etter nedskrivninger	89.874	105.389			
Gjennomsnitt	85.329	100.719			

Tabell 7 - Engasjement fordelt på løpetid

2014 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	4.676	0	-	-	-	4.676
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	117	1.110	0	-	-	1.227
Brutto utlån til og fordringer på kunder	0	15.855	2.181	13.519	58.783	90.338
- Individuelle nedskrivninger	-	-	-172	-	-	-172
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-	-	-295	-	-	-295
Netto utlån til og fordringer på kunder	4.793	16.965	1.714	13.519	58.783	95.774

Tabell 8 - Forfalte engasjement**Konsern****2014**

(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Privatmarked	1.144	292	48	105	1.589
- Bedriftsmarked	312	25	3	33	373
Sum	1456	317	51	138	1962

Tabell 9 - Utvikling i nedskrivninger på utlån og garantier**Konsern i mill.kr**

Tap på utlån	2014		
	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-9	8	(1)
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	-	-
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	14	51	66
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	15	20	35
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	13	(2)	11
Sum tap på utlån og garantier	8	81	89

Individuelle nedskrivninger	2014		
	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.			
	33	139	173
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	14	51	66
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	7	15	22
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	1	2
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	11	73	84
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	24	147	172

Gruppenedskrivninger	2014		
	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	77	218	295
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	-	-
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	77	218	295

Tabell 10 - Tap på utlån og garantier fordelt på kunde grupper

Tap fordelt på sektor og næring	2014	2013
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	6	0
Havbruk	0	2
Industri og bergverk	6	25
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	13	31
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	15	6
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	21	12
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	15	14
Personmarked	12,7	10
Gruppenedskrivning næring	0	0
Gruppenedskrivning person	0	0
Tap på utlån til kunder	89	101

Tabell 11 - Individuelle nedskrivninger for engasjementer der IRB-metode benyttes

Kategori og underkategori	Nedskr 12.14	Nedskr 12.13
Massemarkedsengasjementer		
Engasjementer med pant i fast eiendom	13	20
Massemarked - SMB	1	0
Øvrige massemarkedsengasjementer	20	18
	34	38
Foretak:		
Foretak	54	52
Foretak SL	67	52
	121	104
	155	142

Alle engasjementer med individuelle nedskrivninger tilordnes risikoklasse K, og individuelle tap bokført i 2014 tilhører derfor uten unntak denne risikoklassen.

Tabell 12 - Samlet EAD for hver av engasjementskategoriene der IRB-metode benyttes

Morbank	EAD	
	31.12.2014	31.12.2013
Kategori og underkategori		
Massemarkedsengasjementer		
Engasjementer med pant i fast eiendom	44.865	37.476
Massemarked SMB	5.404	4.901
Øvrige massemarkedsengasjementer	1.167	832
	51.437	43.209
Foretak:		
Øvrige foretak	22.987	20.204
Foretak SL	18.306	22.729
	41.293	42.933
Egenkapitalposisjoner	4.970	5.088
Sum EAD IRB	97.700	91.230

Konsern	EAD	
	31.12.2014	31.12.2013
Kategori og underkategori		
Massemarkedsengasjementer		
Engasjementer med pant i fast eiendom	79.394	71.087
Massemarked SMB	5.943	5.408
Øvrige massemarkedsengasjementer	1.209	987
	86.546	77.482
Foretak:		
Øvrige foretak	28.213	20.211
Foretak SL	18.999	22.729
	47.212	42.939
Egenkapitalposisjoner	-	-
Sum EAD IRB	133.758	120.421

**Tabell 13 - Opplysninger pr risikoklasse for engasjementer der IRB-metode benyttes
Morbank**

Spesialiserte foretak

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før	DR
A	3.894	939	0,1 %	1.172	30,1 %	2	0,0 %	45,0 %	83,6 %	0,1 %	0,0 %
B	198.892	73.388	0,2 %	82.503	41,5 %	184	0,1 %	45,0 %	77,1 %	0,2 %	0,0 %
C	2.162.840	286.322	0,4 %	1.188.630	55,0 %	3.907	0,2 %	45,0 %	75,1 %	0,4 %	0,4 %
D	5.661.090	1.244.118	0,6 %	3.833.965	67,7 %	14.789	0,3 %	45,0 %	75,0 %	0,6 %	0,0 %
E	4.074.857	195.879	0,9 %	3.133.516	76,9 %	15.851	0,4 %	45,0 %	76,0 %	0,9 %	0,0 %
F	5.318.914	712.088	1,9 %	5.006.988	94,1 %	45.743	0,9 %	45,0 %	75,0 %	1,9 %	1,2 %
G	3.752.927	472.023	3,6 %	4.357.940	116,1 %	60.206	1,6 %	45,0 %	75,0 %	3,7 %	0,2 %
H	816.319	12.338	9,3 %	1.264.474	154,9 %	34.206	4,2 %	45,0 %	75,3 %	9,0 %	6,3 %
I	864.687	94.978	16,4 %	1.534.153	177,4 %	63.745	7,4 %	45,0 %	75,0 %	20,5 %	4,4 %
J	1.262	202	100,0 %	-	0,0 %	568	45,0 %	45,0 %	75,0 %		
K	131.430	2.202	100,0 %	-	0,0 %	59.144	45,0 %	45,0 %	75,0 %		
Sum	22.987.112	3.094.475		20.403.341		298.343					

SMB

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før	DR
A	-	-								0,1 %	0,0 %
B	271.999	125.201	0,2 %	112.989	41,5 %	252	0,1 %	45,0 %	78,2 %	0,2 %	0,0 %
C	1.252.140	630.600	0,4 %	663.752	53,0 %	2.135	0,2 %	45,0 %	75,2 %	0,4 %	0,2 %
D	3.057.683	805.764	0,6 %	2.044.803	66,9 %	8.459	0,3 %	45,0 %	75,1 %	0,6 %	1,1 %
E	1.477.059	307.929	0,9 %	1.155.581	78,2 %	5.754	0,4 %	45,0 %	75,1 %	0,9 %	1,0 %
F	2.839.820	476.482	2,0 %	2.724.688	95,9 %	25.213	0,9 %	45,0 %	75,0 %	1,9 %	2,0 %
G	2.861.005	543.376	3,7 %	3.296.665	115,2 %	48.193	1,7 %	45,0 %	75,0 %	3,4 %	2,9 %
H	111.849	9.280	8,3 %	175.371	156,8 %	4.186	3,7 %	45,0 %	75,0 %	9,2 %	6,3 %
I	424.673	67.997	18,0 %	763.387	179,8 %	34.468	8,1 %	45,0 %	75,0 %	20,5 %	14,8 %
J	13.450	6.799	100,0 %	-	0,0 %	6.053	45,0 %	45,0 %	75,0 %		
K	114.109	15.902	100,0 %	-	0,0 %	51.349	45,0 %	45,0 %	75,0 %		
Sum	12.423.787	2.989.330		10.937.235		186.062					

Øvrige foretak

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før	DR
A											
B											
C	1.132.606	218.010	0,4 %	770.705	68,0 %	2.146	0,2 %	45,0 %	75,0 %	0,4 %	0,0 %
D	1.837.872	880.163	0,6 %	1.469.308	79,9 %	4.974	0,3 %	45,0 %	75,0 %	0,7 %	0,0 %
E	1.052.226	263.855	0,8 %	965.292	91,7 %	3.983	0,4 %	45,0 %	75,0 %	0,9 %	0,0 %
F	1.351.245	236.760	1,7 %	1.559.708	115,4 %	10.174	0,8 %	45,0 %	75,0 %	1,8 %	0,0 %
G	282.749	49.161	3,3 %	393.711	139,2 %	4.148	1,5 %	45,0 %	75,0 %	3,2 %	0,0 %
H	1.472	23	8,8 %	2.874	195,3 %	58	4,0 %	45,0 %	75,0 %	9,5 %	0,0 %
I	224.025	40.137	16,8 %	542.873	242,3 %	16.985	7,6 %	45,0 %	75,0 %	32,0 %	0,0 %
J											
K											
Sum	5.882.195	1.688.109		5.704.470		42.468					

Massemarked SMB Eiendom

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før	DR
A	193.827	72.857	0,1 %	8.690	4,5 %	34	0,0 %	19,1 %	99,3 %	0,1 %	0,0 %
B	1.462.368	258.927	0,2 %	116.001	7,9 %	526	0,0 %	21,4 %	99,0 %	0,2 %	0,0 %
C	1.186.344	70.402	0,4 %	217.743	18,4 %	1.201	0,1 %	28,4 %	98,4 %	0,4 %	0,0 %
D	616.966	19.195	0,6 %	185.659	30,1 %	1.201	0,2 %	31,4 %	98,5 %	0,6 %	0,0 %
E	603.699	11.009	1,0 %	232.727	38,6 %	1.733	0,3 %	29,9 %	98,3 %	1,0 %	0,0 %
F	450.221	11.686	1,8 %	289.821	64,4 %	2.660	0,6 %	34,3 %	95,9 %	1,6 %	1,6 %
G	247.055	3.936	3,5 %	206.578	83,6 %	2.476	1,0 %	30,1 %	92,9 %	3,7 %	2,0 %
H	154.495	1.896	7,1 %	189.051	122,4 %	3.246	2,1 %	29,6 %	89,7 %	7,3 %	3,5 %
I	182.733	2.225	22,2 %	314.321	172,0 %	13.540	7,4 %	30,1 %	91,9 %	29,9 %	10,7 %
J	10.154	-	100,0 %	1.135	11,2 %	2.260	22,3 %	22,3 %			
K	2.918	-	100,0 %	-	0,0 %	812	27,8 %	27,8 %			
Sum	5.110.780	452.133		1.761.726		29.689					

Massemarked Boliglån

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før	DR
A	1.165.109	528.606	0,1 %	46.390	4,0 %	180	0,0 %	17,1 %	100,0 %	0,1 %	0,0 %
B	9.115.944	1.440.983	0,2 %	624.238	6,8 %	2.842	0,0 %	18,2 %	100,0 %	0,2 %	0,0 %
C	11.010.997	302.068	0,4 %	1.361.032	12,4 %	7.600	0,1 %	18,5 %	100,0 %	0,4 %	0,0 %
D	8.081.566	66.536	0,6 %	1.480.481	18,3 %	9.557	0,1 %	19,2 %	99,9 %	0,6 %	0,1 %
E	7.284.104	34.146	0,9 %	1.872.021	25,7 %	13.889	0,2 %	20,1 %	99,9 %	1,0 %	0,2 %
F	4.002.394	25.081	1,7 %	1.530.866	38,2 %	14.013	0,4 %	20,5 %	99,7 %	1,7 %	0,4 %
G	1.612.671	3.725	3,6 %	968.837	60,1 %	11.895	0,7 %	21,0 %	99,4 %	3,3 %	0,3 %
H	1.195.281	3.032	6,9 %	1.023.724	85,6 %	17.402	1,5 %	21,1 %	100,0 %	7,4 %	3,0 %
I	1.245.872	645	24,2 %	1.422.398	114,2 %	59.388	4,8 %	20,0 %	95,7 %	24,3 %	6,3 %
J	103.155	25	100,0 %	26.335	25,5 %	21.624	21,0 %	21,0 %	100,0 %		
K	48.353	-	100,0 %	-	0,0 %	12.593	26,0 %	26,0 %			
Sum	44.865.444	2.404.846		10.356.322		170.983					

Massemarked SMB Øvrig

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før	DR
A	10.614	5.730	0,1 %	1.148	10,8 %	4	0,0 %	43,8 %	97,6 %	0,0 %	0,0 %
B	68.863	17.441	0,2 %	10.235	14,9 %	45	0,1 %	39,7 %	97,0 %	0,2 %	0,0 %
C	57.424	21.494	0,4 %	15.473	26,9 %	90	0,2 %	42,5 %	98,2 %	0,4 %	0,0 %
D	47.610	16.942	0,6 %	18.139	38,1 %	131	0,3 %	44,8 %	96,8 %	0,6 %	0,7 %
E	31.653	6.519	1,0 %	13.267	41,9 %	120	0,4 %	40,1 %	95,1 %	1,0 %	0,0 %
F	31.139	3.112	1,7 %	16.444	52,8 %	212	0,7 %	40,8 %	94,7 %	1,6 %	1,4 %
G	14.935	399	3,5 %	7.823	52,4 %	187	1,3 %	34,7 %	86,6 %	3,5 %	4,2 %
H	18.269	676	6,8 %	12.355	67,6 %	500	2,7 %	41,8 %	80,2 %	7,5 %	10,3 %
I	12.060	884	22,3 %	11.388	94,4 %	1.093	9,1 %	39,9 %	78,3 %	38,8 %	10,5 %
J	427	-	100,0 %	27	6,4 %	222	52,0 %	52,1 %			
K	663	-	100,0 %	-	0,0 %	506	76,4 %	76,4 %			
Sum	293.656	73.196		106.297		3.110					

Massemarked Øvrig

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før	DR
A	24.163	15.942	0,1 %	3.037	12,6 %	11	0,0 %	51,7 %	99,8 %	0,1 %	0,0 %
B	167.908	48.004	0,2 %	29.867	17,8 %	134	0,1 %	46,5 %	99,9 %	0,2 %	0,0 %
C	168.399	39.307	0,4 %	50.976	30,3 %	298	0,2 %	47,6 %	99,9 %	0,4 %	0,1 %
D	135.289	29.289	0,6 %	56.136	41,5 %	406	0,3 %	48,7 %	99,9 %	0,6 %	0,2 %
E	129.690	26.971	1,0 %	65.719	50,7 %	601	0,5 %	47,9 %	99,8 %	1,0 %	0,5 %
F	141.015	17.969	1,9 %	93.843	66,5 %	1.326	0,9 %	49,9 %	99,9 %	1,7 %	0,8 %
G	180.003	4.563	3,7 %	135.906	75,5 %	3.288	1,8 %	50,0 %	98,7 %	3,3 %	1,8 %
H	125.817	3.663	6,8 %	104.483	83,0 %	4.375	3,5 %	50,9 %	99,9 %	7,4 %	4,2 %
I	67.354	820	20,3 %	74.785	111,0 %	6.785	10,1 %	49,3 %	97,7 %	30,3 %	8,9 %
J	5.012	83	100,0 %	154	3,1 %	2.559	51,1 %	51,1 %	100,0 %		
K	22.421	18	100,0 %	-	0,0 %	20.188	90,0 %	90,0 %	100,0 %		
Sum	1.167.070	186.628		614.906		39.971					

Konsern

Spesialiserte foretak morbank

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet
A	3.894	939	0,1 %	1.172	30,1 %	2	0,0 %	45,0 %	83,6 %
B	198.892	73.388	0,2 %	82.503	41,5 %	184	0,1 %	45,0 %	77,1 %
C	2.162.840	286.322	0,4 %	1.188.630	55,0 %	3.907	0,2 %	45,0 %	75,1 %
D	5.661.090	1.244.118	0,6 %	3.833.965	67,7 %	14.789	0,3 %	45,0 %	75,0 %
E	4.074.857	195.879	0,9 %	3.133.516	76,9 %	15.851	0,4 %	45,0 %	76,0 %
F	5.318.914	712.088	1,9 %	5.006.988	94,1 %	45.743	0,9 %	45,0 %	75,0 %
G	3.752.927	472.023	3,6 %	4.357.940	116,1 %	60.206	1,6 %	45,0 %	75,0 %
H	816.319	12.338	9,3 %	1.264.474	154,9 %	34.206	4,2 %	45,0 %	75,3 %
I	864.687	94.978	16,4 %	1.534.153	177,4 %	63.745	7,4 %	45,0 %	75,0 %
J	1.262	202	100,0 %	-	0,0 %	568	45,0 %	45,0 %	75,0 %
K	131.430	2.202	100,0 %	-	0,0 %	59.144	45,0 %	45,0 %	75,0 %
Sum	22.987.112	3.094.475		20.403.341		298.343			

Spesialiserte foretak BN Bank

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet
A	569.669	2.106	0,2 %	94.050	16,5 %	189	0,0 %	22,2 %	100,0 %
B	281.894	833	0,5 %	112.375	39,9 %	430	0,2 %	30,5 %	100,0 %
C	799.854	33.348	0,8 %	351.760	44,0 %	1.638	0,2 %	27,3 %	100,0 %
D	145.342	-	1,5 %	89.427	61,5 %	663	0,5 %	30,4 %	
E	879.145	5.000	2,0 %	393.969	44,8 %	3.570	0,4 %	20,3 %	100,0 %
F	775.044	48	2,5 %	449.800	58,0 %	4.861	0,6 %	25,1 %	100,0 %
G	843.583	1.681	4,0 %	577.079	68,4 %	8.160	1,0 %	24,2 %	100,0 %
H	456.673	-	7,0 %	315.475	69,1 %	6.488	1,4 %	20,3 %	
I	368.538	-	13,0 %	461.693	125,3 %	15.541	4,2 %	32,4 %	
J	29.587	-	30,0 %	28.955	97,9 %	1.509	5,1 %	17,0 %	
K	76.883	116	100,0 %	311.074	404,6 %	12.436	16,2 %	47,4 %	100,0 %
Sum	5.226.212	43.131		3.185.656		55.486			

Spesialiserte foretak konsern

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet
A	573.563	3.045	0,1 %	95.223	16,6 %	191	0,0 %	22,3 %	94,3 %
B	480.786	74.220	0,4 %	194.878	40,5 %	614	0,1 %	36,5 %	77,3 %
C	2.962.694	319.669	0,5 %	1.540.390	52,0 %	5.545	0,2 %	40,2 %	77,1 %
D	5.806.432	1.244.118	0,6 %	3.923.392	67,6 %	15.452	0,3 %	44,6 %	75,0 %
E	4.954.002	200.879	1,1 %	3.527.485	71,2 %	19.421	0,4 %	40,6 %	76,4 %
F	6.093.958	712.135	2,0 %	5.456.788	89,5 %	50.604	0,8 %	42,5 %	75,0 %
G	4.596.511	473.703	3,6 %	4.935.019	107,4 %	68.365	1,5 %	41,2 %	75,1 %
H	1.272.991	12.338	8,5 %	1.579.948	124,1 %	40.694	3,2 %	36,1 %	75,3 %
I	1.233.225	94.978	15,4 %	1.995.846	161,8 %	79.286	6,4 %	41,2 %	75,0 %
J	30.849	202	32,9 %	28.955	93,9 %	2.077	6,7 %	18,1 %	75,0 %
K	208.313	2.318	100,0 %	311.074	149,3 %	71.579	34,4 %	45,9 %	75,9 %
Sum	28.213.324	3.137.606		23.588.997		353.829			

SMB

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet
A									
B	271.999	125.201	0,2 %	112.989	41,5 %	252	0,1 %	45,0 %	78,2 %
C	1.252.140	630.600	0,4 %	663.752	53,0 %	2.135	0,2 %	45,0 %	75,2 %
D	3.057.683	805.764	0,6 %	2.044.803	66,9 %	8.459	0,3 %	45,0 %	75,1 %
E	1.477.059	307.929	0,9 %	1.155.581	78,2 %	5.754	0,4 %	45,0 %	75,1 %
F	2.841.591	476.482	2,0 %	2.726.675	96,0 %	25.225	0,9 %	45,0 %	75,0 %
G	2.861.005	543.376	3,7 %	3.296.665	115,2 %	48.193	1,7 %	45,0 %	75,0 %
H	111.849	9.280	8,3 %	175.371	156,8 %	4.186	3,7 %	45,0 %	75,0 %
I	424.673	67.997	18,0 %	763.387	179,8 %	34.468	8,1 %	45,0 %	75,0 %
J	13.450	6.799	100,0 %	-	0,0 %	6.053	45,0 %	45,0 %	75,0 %
K	114.109	15.902	100,0 %	-	0,0 %	51.349	45,0 %	45,0 %	75,0 %
Sum	12.425.558	2.989.330		10.939.222		186.074			

Øvrige foretak morbank

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet
A	-	-		-					
B	-	-		-					
C	1.132.606	218.010	0,4 %	770.705	68,0 %	2.146	0,2 %	45,0 %	75,0 %
D	1.837.872	880.163	0,6 %	1.469.308	79,9 %	4.974	0,3 %	45,0 %	75,0 %
E	1.052.226	263.855	0,8 %	965.292	91,7 %	3.983	0,4 %	45,0 %	75,0 %
F	1.351.245	236.760	1,7 %	1.559.708	115,4 %	10.174	0,8 %	45,0 %	75,0 %
G	282.749	49.161	3,3 %	393.711	139,2 %	4.148	1,5 %	45,0 %	75,0 %
H	1.472	23	8,8 %	2.874	195,3 %	58	4,0 %	45,0 %	75,0 %
I	224.025	40.137	16,8 %	542.873	242,3 %	16.985	7,6 %	45,0 %	75,0 %
J	-	-		-					
K	-	-		-					
Sum	5.882.195	1.688.109		5.704.470		42.468			

Øvrige foretak BN Bank

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet
A	62.987	-	0,2 %	10.529	16,7 %	23	0,0 %	23,9 %	
B	61.587	-	0,5 %	14.531	23,6 %	56	0,1 %	18,2 %	
C	17.510	-	0,8 %	4.438	25,3 %	21	0,1 %	15,6 %	
D	112.188	-	1,5 %	33.955	30,3 %	245	0,2 %	14,5 %	
E	50.727	165	2,0 %	18.770	37,0 %	180	0,4 %	17,7 %	100,0 %
F	61.966	-	2,5 %	52.933	85,4 %	598	1,0 %	38,6 %	
G	137.289	73	4,0 %	118.670	86,4 %	1.695	1,2 %	30,9 %	100,0 %
H	117.302	33	7,0 %	131.504	112,1 %	2.358	2,0 %	28,7 %	100,0 %
I	69.423	-	13,0 %	107.555	154,9 %	2.888	4,2 %	32,0 %	
J	-	-	0,0 %	-		-		0,0 %	
K	-	-	0,0 %	-		-		0,0 %	
Sum	690.980	271		492.885		8.063			

Øvrige foretak konsern

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før
A	62.987	-	0,2 %	10.529	16,7 %	23	0,0 %	23,9 %		
B	61.587	-	0,5 %	14.531	23,6 %	56	0,1 %	18,2 %		
C	1.150.116	218.010	0,4 %	775.143	67,4 %	2.166	0,2 %	44,6 %	75,0 %	
D	1.950.061	880.163	0,7 %	1.503.263	77,1 %	5.218	0,3 %	43,2 %	75,0 %	
E	1.102.953	264.020	0,9 %	984.061	89,2 %	4.163	0,4 %	43,7 %	75,0 %	
F	1.413.211	236.760	1,7 %	1.612.641	114,1 %	10.771	0,8 %	44,7 %	75,0 %	
G	420.038	49.235	3,5 %	512.381	122,0 %	5.843	1,4 %	40,4 %	75,0 %	
H	118.773	56	7,0 %	134.378	113,1 %	2.417	2,0 %	28,9 %	88,1 %	
I	293.449	40.137	15,9 %	650.428	221,6 %	19.873	6,8 %	41,9 %	75,0 %	
J	-	-		-		-				
K	-	-		-		-				
Sum	6.573.175	1.688.380		6.197.355		50.531				

Massemarked SMB Eiendom

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før
A	213.825	81.206	0,1 %	9.623	4,5 %	37	0,0 %	19,2 %	99,4 %	
B	1.613.592	282.662	0,2 %	127.090	7,9 %	576	0,0 %	21,2 %	99,1 %	
C	1.312.969	77.389	0,4 %	234.688	17,9 %	1.295	0,1 %	27,6 %	98,6 %	
D	686.186	20.671	0,6 %	198.993	29,0 %	1.286	0,2 %	30,3 %	98,6 %	
E	682.907	11.917	1,0 %	253.668	37,1 %	1.891	0,3 %	28,8 %	98,4 %	
F	496.890	12.026	1,8 %	308.352	62,1 %	2.828	0,6 %	33,1 %	96,1 %	
G	259.852	4.044	3,5 %	214.172	82,4 %	2.569	1,0 %	29,6 %	93,1 %	
H	168.932	1.906	7,1 %	200.895	118,9 %	3.449	2,0 %	28,8 %	89,8 %	
I	200.320	2.226	22,1 %	333.703	166,6 %	14.262	7,1 %	29,1 %	91,9 %	
J	10.154	-	100,0 %	1.135	11,2 %	2.260	22,3 %	22,3 %		
K	2.918	-	100,0 %	-	0,0 %	812	27,8 %	27,8 %		
Sum	5.648.546	494.048		1.882.320		31.265				

Massemarked Boliglån

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet	PD 12 mndr før	DR
A	3.650.722	1.565.679	0,1 %	152.596	4,2 %	586	0,0 %	18,1 %	100,0 %	0,1 %	0,0 %
B	20.905.682	3.692.922	0,2 %	1.468.990	7,0 %	6.647	0,0 %	19,0 %	100,0 %	0,2 %	0,0 %
C	19.672.752	613.858	0,4 %	2.497.317	12,7 %	13.905	0,1 %	19,2 %	100,0 %	0,4 %	0,0 %
D	12.960.884	118.247	0,6 %	2.416.586	18,6 %	15.586	0,1 %	19,6 %	99,9 %	0,6 %	0,1 %
E	11.073.440	62.803	0,9 %	2.869.548	25,9 %	21.288	0,2 %	20,3 %	100,0 %	1,0 %	0,2 %
F	5.741.048	34.376	1,7 %	2.190.629	38,2 %	19.996	0,3 %	20,5 %	99,7 %	1,7 %	0,3 %
G	2.138.189	5.287	3,5 %	1.275.613	59,7 %	15.661	0,7 %	20,8 %	99,5 %	3,3 %	0,2 %
H	1.517.117	4.537	7,0 %	1.286.537	84,8 %	21.911	1,4 %	20,8 %	100,0 %	7,3 %	2,4 %
I	1.571.130	1.348	23,6 %	1.809.892	115,2 %	73.785	4,7 %	20,2 %	97,9 %	23,9 %	6,2 %
J	111.946	25	100,0 %	27.262	24,4 %	23.478	21,0 %	21,0 %	100,0 %		
K	50.930	9	100,0 %	1.944	3,8 %	12.593	24,7 %	24,7 %	100,0 %		
Sum	79.393.840	6.099.091		15.996.914		225.436					

Massemarked SMB Øvrig

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet
A	10.615	5.730	0,1 %	1.148	10,8 %	4	0,0 %	43,8 %	97,6 %
B	69.276	17.441	0,2 %	10.338	14,9 %	46	0,1 %	39,8 %	97,0 %
C	57.424	21.494	0,4 %	15.473	26,9 %	90	0,2 %	42,5 %	98,2 %
D	47.814	16.942	0,6 %	18.224	38,1 %	131	0,3 %	44,8 %	96,8 %
E	31.653	6.519	1,0 %	13.267	41,9 %	120	0,4 %	40,1 %	95,1 %
F	31.139	3.112	1,7 %	16.444	52,8 %	212	0,7 %	40,8 %	94,7 %
G	14.935	399	3,5 %	7.823	52,4 %	187	1,3 %	34,7 %	86,6 %
H	18.269	676	6,8 %	12.355	67,6 %	500	2,7 %	41,8 %	80,2 %
I	12.060	884	22,3 %	11.388	94,4 %	1.093	9,1 %	39,9 %	78,3 %
J	427	-	100,0 %	27	6,4 %	222	52,0 %	52,1 %	
K	663	-	100,0 %	-	0,0 %	506	76,4 %	76,4 %	
Sum	294.274	73.196		106.486		3.111			

Massemarked Øvrig

	Samlet EAD	EAD off- balance	PD 31.12.	Beregnings grunnlag	Risikovekt	EL	EL %	LGD %	KF vektet
A	25.223	16.858	0,1 %	3.170	12,6 %	12	0,0 %	51,7 %	99,8 %
B	175.240	50.482	0,2 %	31.209	17,8 %	140	0,1 %	46,6 %	99,9 %
C	177.047	41.086	0,4 %	53.627	30,3 %	313	0,2 %	47,6 %	99,9 %
D	141.805	29.786	0,6 %	58.674	41,4 %	424	0,3 %	48,6 %	99,9 %
E	134.522	27.211	1,0 %	68.183	50,7 %	623	0,5 %	47,9 %	99,8 %
F	144.100	18.203	1,9 %	95.929	66,6 %	1.355	0,9 %	50,0 %	99,9 %
G	186.492	4.686	3,7 %	140.886	75,5 %	3.404	1,8 %	50,0 %	98,8 %
H	127.878	3.689	6,8 %	106.162	83,0 %	4.437	3,5 %	50,9 %	99,9 %
I	69.191	820	20,3 %	76.835	111,0 %	6.961	10,1 %	49,4 %	97,7 %
J	5.012	83	100,0 %	154	3,1 %	2.559	51,1 %	51,1 %	100,0 %
K	22.421	18	100,0 %	-	0,0 %	20.188	90,0 %	90,0 %	100,0 %
Sum	1.208.930	192.923		634.830		40.415			

Predikert PD og observert mislighold (DR) er snittberegnet i forhold til antall eksponeringer og ikke volumvektet. Predikert PD uttrykker beregnet misligholdssannsynlighet for engasjement som ikke var i mislighold ved inngangen av måleperioden.

Et engasjement på en personkunde, der realisasjonsverdi av bolig vurderes lavere enn 30 % av kundens engasjement kategoriseres ikke som engasjement med pant i fast eiendom, men som øvrig massemarked.

SpareBank1 SMN har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak hensyntas ikke sikkerhetsstillelse i regulatorisk LGD beregning, men i stedet benyttes myndighetsfastsatt LGD på 45 %.

3.2 Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap og reduksjon av fremtidige inntekter som oppstår som følge av endringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter - spesielt endringer i aksjepriser, obligasjonskurser, renter og valutakurser.

Markedsrisiko omfatter også risikoen for tap som skyldes endringer i markedsprisen på finansielle derivater som futures, opsjoner, og finansielle derivater basert på noe annet enn verdipapirer - som for eksempel råvarer.

Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som funding, rente- og valutahandel. Bankens overordnede mål for styring av markedsrisiko er

Det eller de krav som til enhver tid ligger til grunn for å oppnå karakteren A av Moodys innen området "Market Risk Appetite", som i dag er 10 % av konsernets kjernekapital."

Markedsrisiko kontrolleres hovedsakelig gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av styret og løpende analyser av utestående posisjoner. Avdeling for risikostyring rapporterer månedlig til styret status på etterlevelsen av styrevedtatte rammer. Det er etablert detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på Finanstilsynets scenarier. Rammene gjennomgås minst en gang i året og vedtas årlig av bankens styre. Til beregning av bankens markedsrisiko benyttes Finanstilsynets modeller for markeds- og kredittrisiko. Disse modellene stresstester bankens markedsrisiko ut i fra tradisjonelle risikomål for eksponering med tillegg for risikofaktorene risikospredning og markedslivviditet. Markedsrisiko stresstestes og rapporteres til styret månedlig.

Aksjerisiko består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i markedrentene i finansielle markeder. Renterisiko oppstår hovedsakelig fra fastrenteutlån og finansiering i fastrentepapirer. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på ett basispunkt. Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd i tillegg til egen ramme for samlet renterisiko.

Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som oppstår gjennom endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. Valutarisikoen vurderes som lav.

Spreadrisiko er risikoen for endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner og engasjementer som følger av generelle endringer i kredittspreader. Samlet tapspotensial er summen av tapspotensialer beregnet for hver enkelt kreditttrisikoeksponering. Tapspotensialet for den enkelte kreditteksponering beregnes med utgangspunkt i kredittspreadendringene som følger gitte beregnede historiske verdier og kreditteksponeringens effektive durasjon. Obligasjoner som er kjøpt inn med det formål og holde til forfall, inngår ikke i risikoberegningen. . Spreadrisikoen vurderes som moderat.

3.3 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering.

Styring

Bankens finansavdeling er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at Finansavdelingen både har ansvaret for å finansiere banken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som skal gjenspeile konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien er det også utarbeidet beredskapsplaner for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige markeder med både bankspesifikke og næringsmessige krisescenarier, samt en kombinasjon av disse. Likviditetsstyringen inkluderer også stresstester der man simulerer likviditetseffekten av forskjellige hendelser i markedet. Resultatet av slike stresstester inngår i grunnlaget for konsernets og alliansens beredskapsplaner for likviditetsstyring.

Risikomåling

Bankens styre behandler likviditetsstrategien årlig, og fastsetter rammer som hensyntar behovet for langsiktighet og balanse i likviditetsanskaffelsen. Styret har etablert rammer som legger begrensninger på konsernets kortsiktige likviditetsforfall innenfor ulike tidsperioder. Dessuten har banken som mål å kunne overleve i 12 måneder med ordinær drift uten ny ekstern finansiering.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde, per 31. desember 2013 var innskuddsdekningen 70 prosent. Banken reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer. SpareBank 1 SMN blir kredittvurdert av Moody's og Fitch Ratings som et element i å sikre finansiering til akseptable priser fra markedet.

Likviditeten i SpareBank 1 SMN er tilfredsstillende. Bankens likviditet måles jevnlig mot likviditetsindikatoren for en referanseportefølje som er definert av Finanstilsynet. Bankens likviditetsstrategi angir et maksimalt avvik mot denne porteføljen. Banken har holdt seg innenfor disse rammene i hele 2014.

Utvikling siste år

SpareBank 1 SMN har vært aktiv i finansieringsmarkedet i 2014 og utstedt lån både innenlands og i utlandet.

Konsernets likviditetssituasjon per 31. desember 2014 er tilfredsstillende. Konsernet økte sine likvide eiendeler blant annet gjennom obligasjoner deponert i Norges Bank i løpet av året. SpareBank 1 SMN hadde ved årsskiftet tilfredsstillende likviditet. Det var 4,7 milliarder kroner i kontanter og innskudd i Norges Bank, 1,3 milliarder i utlån og fordringer på kredittinstitusjoner og 14,1 milliarder i sertifikater og obligasjoner. Det meste av verdipapirporteføljen kan brukes som sikkerhet for lån i Norges Bank. Av konsernets totale innlånsvolum ved årsslutt er det omlag 11 milliarder kroner som skal refinansieres i 2014. SpareBank 1 SMN hadde ved utgangen av 2014 flyttet om lag 28,4 milliarder kroner av de best sikrede boliglån inn i SpareBank 1 Boligkreditt, samt 1,5 mrd av godt sikrede næringseiendomslån til SpareBank 1 Næringskreditt. Banken forventer at disse foretakene vil utgjøre en viktig del av konsernets finansiering i 2015.

For å redusere bankens motpartsrisiko, har banken inngått avtaler om sikkerhetsstillelse ved derivathandler (såkalte CSA-avtaler) mot sentrale motparter. Dette innebærer at eksponeringen mot bankens mest sentrale

motparter blir vesentlig redusert gjennom at banken eller dens motparter må stille sikkerhet når verdien på inngåtte forretninger overstiger en på forhånd avtalt terskel

Porteføljinformasjon

Tabell 14 - Minimumskravet til ansvarlig kapital for markedsrisiko, herunder posisjonsrisiko, motpartsrisiko, oppgjørsrisiko, valutarisiko og varerisiko

	Konsolidert	Morbank
Posisjonsrisiko	398	397
Egenkapitalinstrumenter	1	0
Gjeldsinstrumenter	397	397
Andeler i verdipapirfond	0	0
Derivater	0	0
Kredittderivater	0	0
Emisjoner	0	0
Motpartsrisiko (I handelsporteføljen)		
Motpartsrisiko utenfor handelsporteføljen		
Oppgjørsrisiko		
herav 5 - 15 dager	0	0
herav 16-30 dager	0	0
herav 31-45 dager	0	0
herav > 45 dager	0	0
Valutarisiko		
Vareisiko		
Sum	398	397

Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen:

Tabell 15 - Opplysninger om investeringer fordelt etter formål

(mill kr)	2014	2013	2012
Til virkelig verdi over resultat	673	976	691
Børsnoterte	199	218	106
Unoterte	474	758	585
Tilgjengelig for salg	35	40	71
Børsnoterte	0	0	25
Unoterte	35	40	46
Sum aksjer og andeler	708	1016	762

Tabell 16 - Oversikt over motpartsrisiko for derivater

Sum valuta- og kontraktssum		Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelse
Sum rentederivat	660.684	6.443	-5.545
Sum valutaderivat	23.679	1.159	-512
Sum	684.363	7.602	-6.057

3.4 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, systemer, menneskelig feil eller eksterne hendelser. Eksempler på slike hendelser kan være feil som begås av ansatte, det kan forekomme svakheter i produkter, prosesser eller systemer, eller banken kan påføres tap utenfra gjennom bl.a. bedragerier, brann og naturskader.

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

SpareBank 1 SMN har etablert en egen policy for styring av operasjonell risiko. Policyen gir føringer for bankens overordnede holdninger til styringen av den operasjonelle risikoen, og skal sikre at denne styres på en effektiv og hensiktsmessig måte. Den operasjonelle risikoen skal være lav, og styringen skal sikre at risikoen for uønskede tap reduseres.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingsystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike avdelingene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

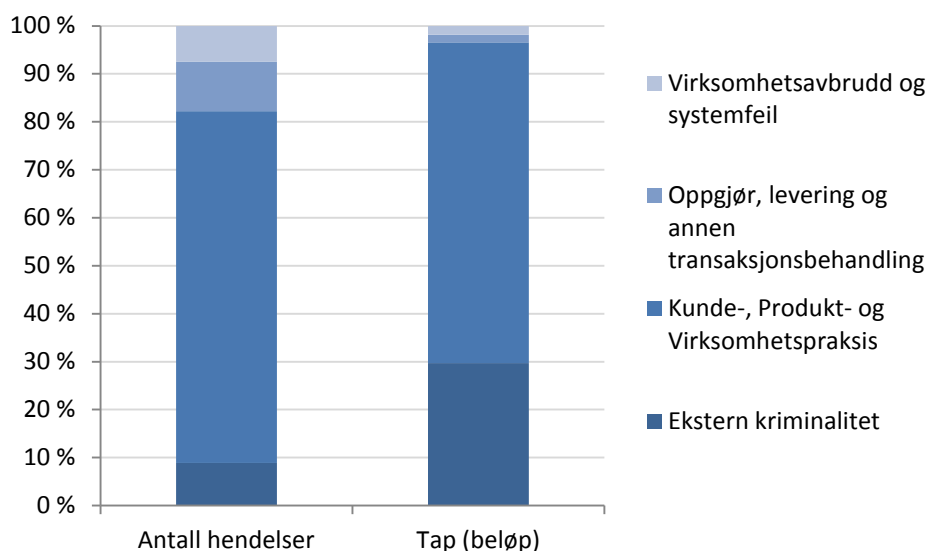
Styret holdes oppdatert på status for operasjonell risiko gjennom blant annet gjennom kvartalsvise risikorapporter og den årlige internkontrollrapporteringen.

I tillegg mottar styret en årlig uavhengig vurdering fra intern revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

I arbeidet med å sikre en kontinuerlig forbedring i alt SpareBank 1 SMN gjør, benyttes et eget registrerings- og oppfølgingsystem (Risiko Informasjonssystem). Dette systemet bidrar til en bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder. Dette systemet, sammen med den rapporteringen som gjennomføres, utgjør en viktig erfaringsbase for operasjonell risiko. Alle operasjonelle hendelser som potensielt kan medføre tap eller der tap har oppstått, registreres i basen. Forbedringstiltak skal vurderes og iverksettes der dette finnes hensiktsmessig.

Konsernet har et bredt anlagt forsikringsprogram som vil fange opp vesentlige deler av tapene ved større hendelser og katastrofer. For disse hendelsene er det tegnet ansvars- og kriminalitetsforsikringer samt eiendoms-, innbo- og løføreforsikringer. I tillegg har konsernet tegnet flere typer personalforsikringer. Forsikringene er meget kostnadseffektive og tar primært sikte på å dekke større tapshendelser.

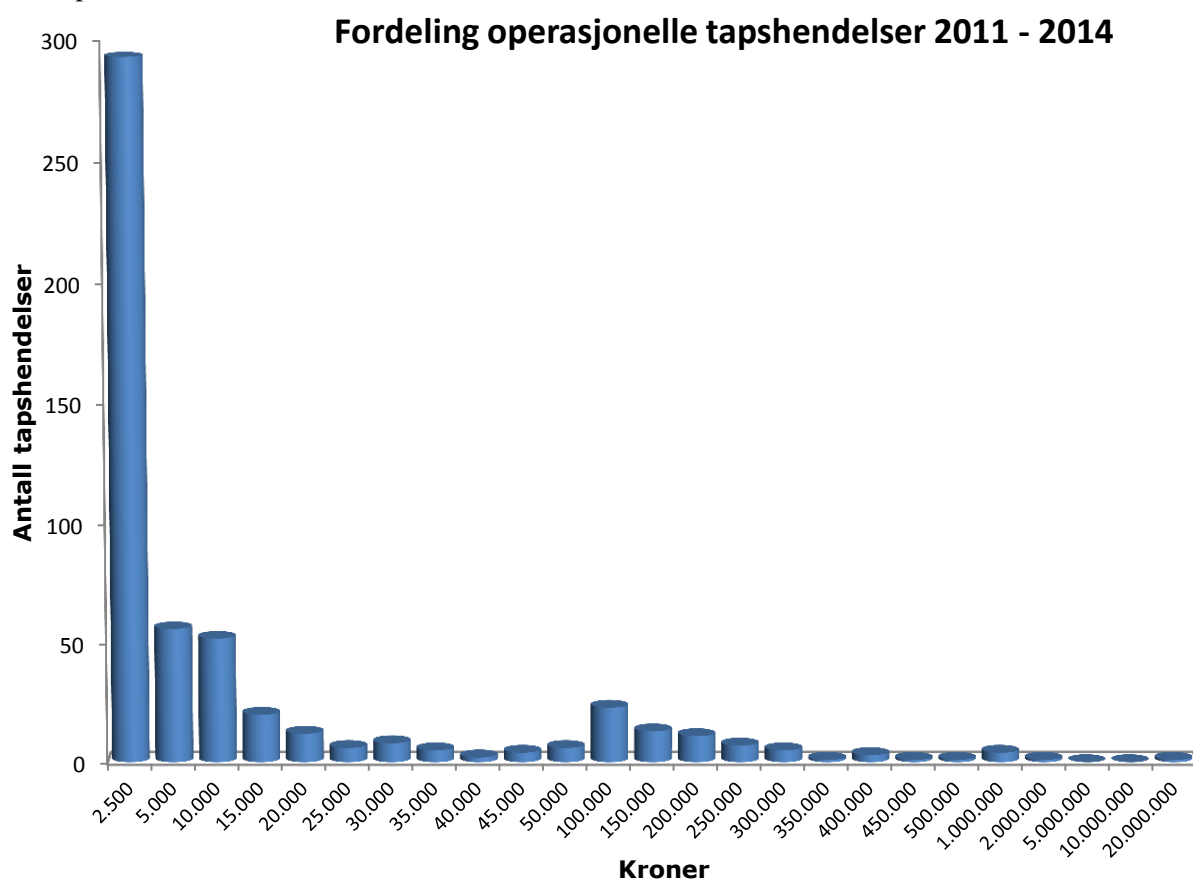
Figuren under viser registrerte operasjonelle tapshendelser i 2014 fordelt på gjeldende Basel kategorier:

Figur 8 – Registrerte uønskede hendelser 2014 fordelt etter Basel kategorier

Fordelingen på tap i 2014 viser at det i hovedsak er hendelser relatert til kunde-, produkt, og virksomhetspraksis som bidrar mest til absolutte tap, og årsakene til at disse tapene oppstod i hovedsak kan relateres til utilstrekkelige rutiner og menneskelig feil.

Figuren under viser fordeling av de faktisk operasjonelle tapene i SpareBank 1 SMN fordelt i ulike intervaller i perioden 2011 til 2014. Figuren viser at hovedvekten av de operasjonelle tapshendelsene er lave, og at om lag 75 % av tapshendelsene er under kr. 10.000,-.

Figur 9 – Fordeling av operasjonelle tapshendelser i perioden 2011 til 2014

Metode

Morbanken benytter sjablongmetoden ved beregning av kapitalbehov for operasjonell risiko, mens en for datterselskap benytter basismetoden.

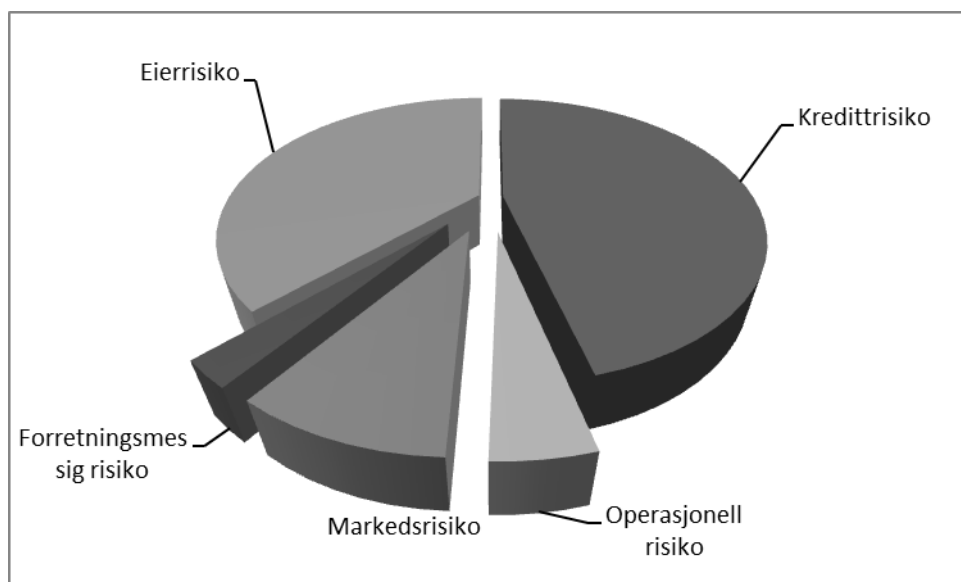
4. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR 2)

4.1 Oppsummering

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av en ett års horisont. For eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er det imidlertid lagt til grunn et konfidensnivå på 99,5 prosent som er i tråd med antatt krav i Solvency II-regelverket som er under utvikling.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men beregningen forutsetter allikevel i noen tilfeller bruk av kvalitative vurderinger.

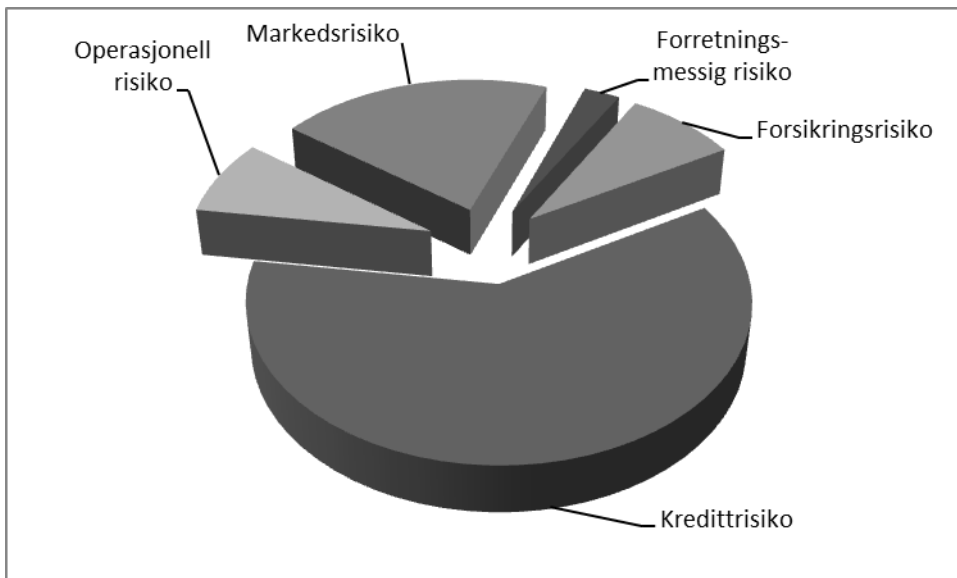
I tabellen nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogruppene med utgangspunkt i risikoeksponering pr 31.12.14. Ved årsskiftet er det beregnet økonomisk kapital for kreditt- markeds-, operasjonell-, eier- og forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko).

Figur 9 - anvendelse av økonomisk kapital pr risikoområde

Eierrisiko utgjør en vesentlig del av kapitalanvendelsen i SMN. I figuren nedenfor er eierrisikoen fordelt på de ulike risikogruppene. Kredittisiko utgjør den vesentligste delen av risikoeksponeringen. SMN er indirekte eksponert for kredittisiko via BN Bank ASA SpareBank 1 Gruppen, Bank 1 Oslo, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt.

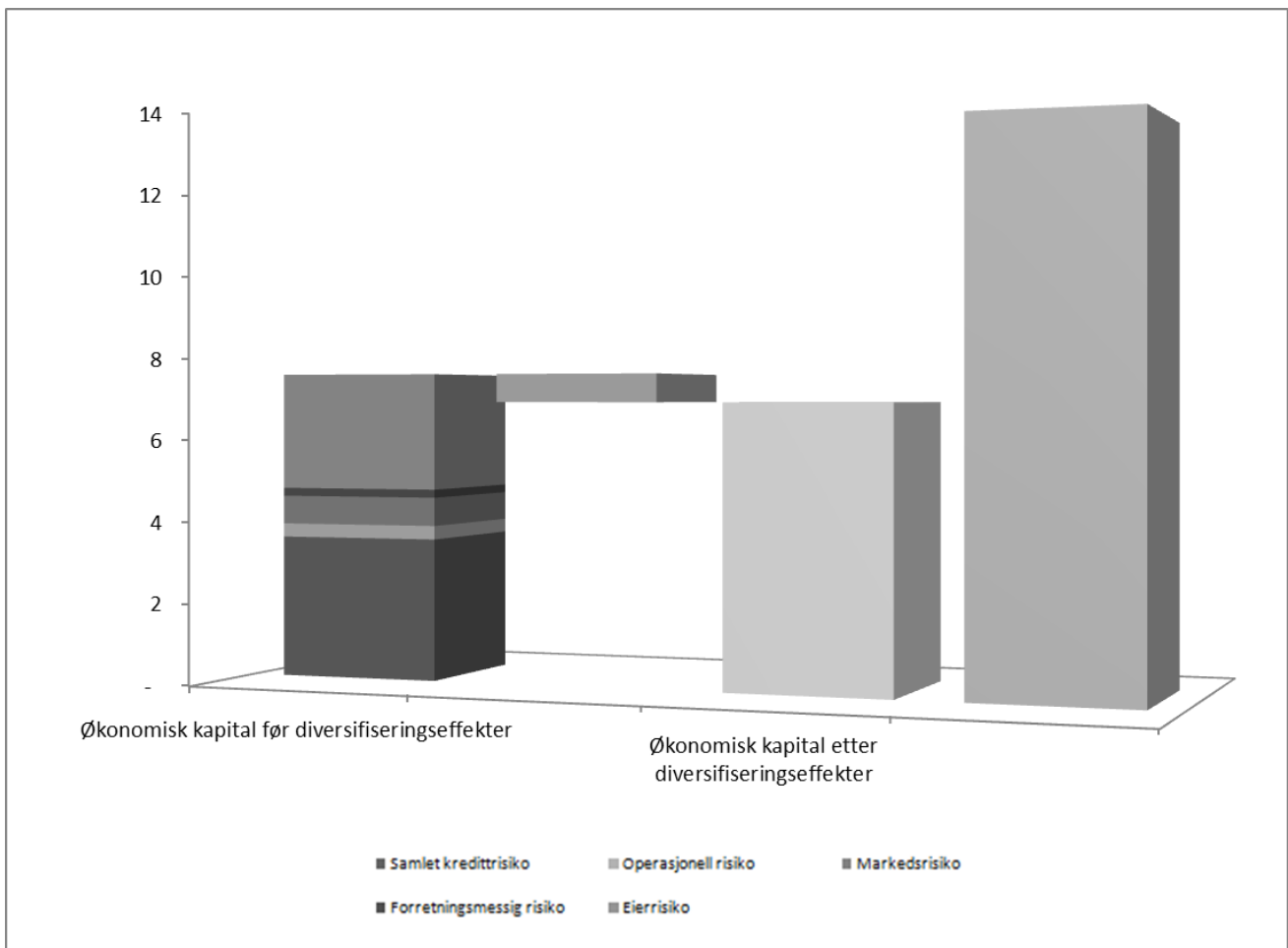
I tillegg utgjør markedsrisiko en vesentlig risikotype. Dette er i hovedsak eksponeringer via SpareBank 1 Gruppen.

Figur 10 - eierrisiko fordelt pr risikotype

Figuren nedenfor viser økonomisk kapital pr. 31.12.14 I tillegg er det gjort en sammenligning av behovet for økonomisk kapital mot faktisk egenkapital justert for goodwill og fondsobligasjon (hybridkapital) pr. 31.12.14

Figur 11 - behov for økonomisk kapital ift tilgjengelig egenkapital

Totalt behov for økonomisk kapital pr. 31.12.14 er beregnet til 7,6x mrd. kroner før diversifiseringseffekter. Når en tar hensyn til diversifiseringseffekter mellom risikogrupperne er behovet for økonomisk kapital beregnet til 6,4 mrd. kroner. Diversifiseringseffekten viser den risikoreduserende effekten konsernet oppnår ved å arbeide innen flere risikoområder som ikke kan påregnes å medføre uventede tap samtidig.

Tilgjengelig tapsabsorberende kapital inkludert fondsobligasjon utgjorde 13,7 mrd. kroner ved årsskiftet.

SpareBank 1 SMN har i kapitlene nedenfor redegjort nærmere for rammeverk og styring av de risikotypene som ikke dekkes av Pilar 1 Minimumskrav til ansvarlig kapital samt gi en nærmere beskrivelse av beregningen av økonomisk kapital for kreditt-, markeds- og operasjonell risiko der den avviker fra de regulatoriske beregningene.

4.2 Kredittrisiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av kredittrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 3.1.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Konsernet bruker i all hovedsak de samme modeller og tilnærminger ved beregning av økonomisk kapital som ved beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital. Det er imidlertid noen forskjeller.

Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for bedriftsmarkedet beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold basert på interne modeller. SpareBank 1 SMN sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold er lavere enn den myndighetsfastsatte sjablongverdien på 45 %.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Beregningen av minimumskrav til ansvarlig kapital tar heller ikke hensyn til konsentrasjonsrisiko i porteføljen. Konsentrasjonsrisiko defineres som den risiko som oppstår ved å konsentrere eksponeringen mot en enkelt kunde, bransje, geografisk område - eller mot engasjementer der sikkerhetene har like risikoegenskaper. SpareBank 1 SMN beregner økonomisk kapital for å ta hensyn til denne type risiko.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for kredittrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

4.3 Markedsrisiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av markedsrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 3.2.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Konsernet rapporterer regulatorisk kapital (pilar 1) i henhold standardmetoden for markedsrisiko. Det beregnes økonomisk kapital for rente-, valuta- og verdipapirrisiko for SpareBank 1 SMN. Grunnlaget for beregningen er stresstester som tar utgangspunkt i scenario med stor markedsforstyrrelse. Måling av økonomisk kapital er et viktig verktøy i forbindelse med intern rammestyring og kapitalallokering.

Beregningene av økonomisk kapital avviker ikke bare modellmessig, men også porteføljemessig fra de regulatoriske kapitalberegningene. Dette skyldes blant annet at de interne beregningene av økonomisk kapital

inkluderer renterisiko utenfor handelsporteføljen, hvilket ikke er underlagt standardmetodens minimumskrav til kapital.

Tabellen nedenfor illustrerer den resultatmessige effekten av stresstest utført ved full rammeutnyttelse. Risikoaktivitetene knyttet til handel i valuta, renter og verdipapirer vil skje innenfor de til enhver tid vedtatte rammer, fullmakter og kredittlinjer på motparter. SpareBank 1 SMN har moderat renterisiko, og tar i svært begrenset omfang aktivt renterisiko i forbindelse med handelsaktivitetene. Virksomhetens inntekter skal i størst mulig grad skapes i form av kundemarginer. Dette for å oppnå størst mulig stabilitet og sikkerhet i inntjeningen.

Tabell 17 - rammer for markedsrisiko

Hovedramme	Markedsstress	Estimert resultateffekt i mnok
Valutaeksponering	10-20% endring	24
Renteeksponering	200 bp v parallellskift	160
Spreadrisiko	Opp til 4%-poeng spreadutgang	360
Ramme aksjerisiko	30-48 % verdifall	495

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for markedsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

4.4 Operasjonell risiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av operasjonell risiko er nærmere beskrevet i kapittel 3,4

Økonomisk kapital

Kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter pilar 2. Kapitalbehovet er beregnet med utgangspunkt i sjablongmetoden for morbanken og basismetoden for datterselskap. I tillegg vurderer konsernet behovet for påslag i kapitalbehovet knyttet til kvaliteten på styring og kontroll.

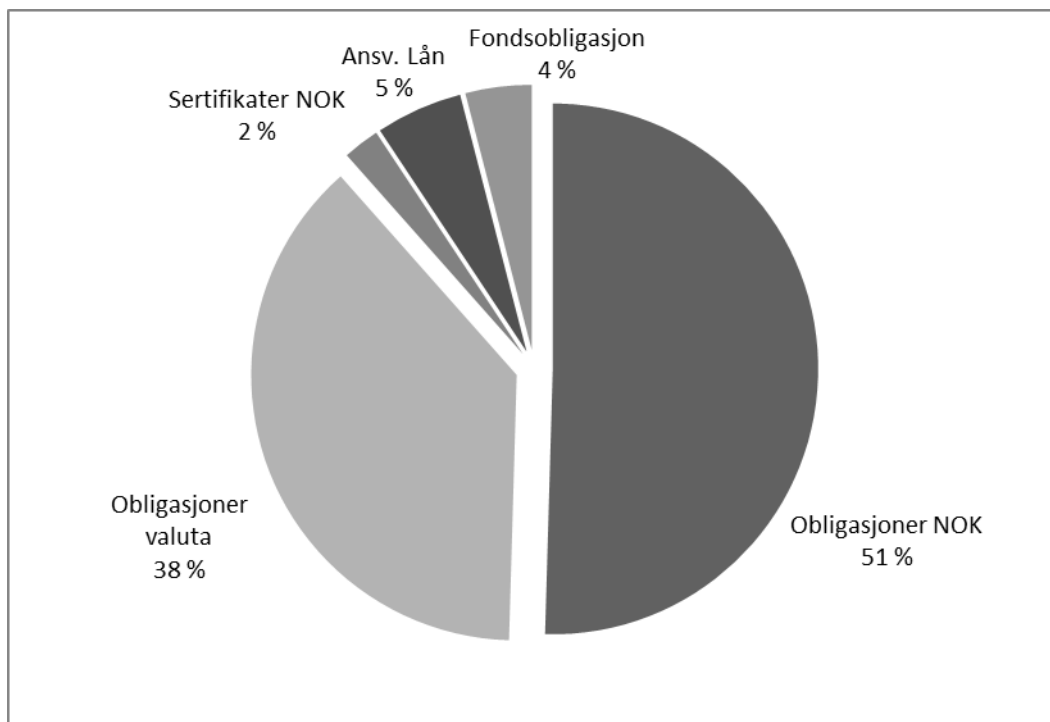
4.5 Likviditetsrisiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av likviditetsrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 3.3.

Sprednings- og løpetidsinformasjon

Figurene nedenfor illustrerer spredningen i konsernets innlånskilder og -markeder per 31.12.2014.

Figur 12 - sammensetning av pengemarkedsfinansiering

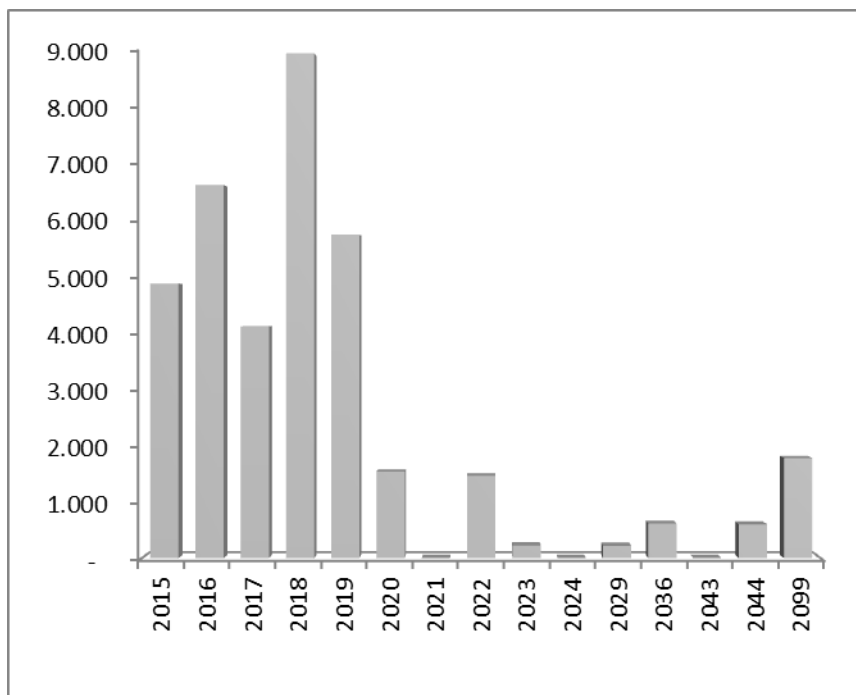
Innlån via EMTN (bankens juridiske program for innlån i Europa) står for 30 prosent av totale innlån. Denne gruppen består av både åpne og rettede lån.

Kreditspreadene har vært på et tilnærmet normalnivå gjennom 2014, Spreadene har falt fra høye nivåer, og vært relativt stabile gjennom året.

Likviditetsindikatorerne som definert i Finanstilsynets modul for likviditetsrisiko utgjør ved årsskiftet 106,8 % for likviditetsindikator I (over 1 år) og 113,5 % for likviditetsindikator II (over 1 måned).

Ved utgangen av 2014 var konsernets LCR (liquidity Coverage Ratio) på 94 % og NSFR (Net Stable Funding Ratio) på 109 %

Figuren nedenfor illustrerer innlånsporteføljens forfallstruktur fra og med årsslutt 2014.

Figur 13 - forfallsprofil markedsfinansiering (tall i mrd nok)

Økonomisk kapital

Banken holder ikke økonomisk kapital for likviditetsrisiko.

4.6 Eierrisiko

Definisjon

Eierrisiko er risikoen for at SpareBank 1 SMN blir påført negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SMN har en vesentlig eierandel og innflytelse. SpareBank 1 SMN har i hovedsak eierrisiko gjennom eierandelen i SpareBank 1 Gruppen, BN Bank ASA, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Kredittkort..

Styring og kontroll

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av produkselskaper gjennom det felles eide holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. SpareBank 1 Gruppen AS eies av SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Hedmark, Samarbeidende Sparebanker AS (20 sparebanker på øst- og nordvestlandet), samt Landsorganisasjonen/fagforbund tilknyttet LO. SpareBank 1 SMN sin eierandel i Sparebank 1 Gruppen er 19,5 prosent.

SpareBank 1 Gruppen har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i bankene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/ utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor Læring (Tromsø), Betaling (Trondheim) og Kredittmodeller (Stavanger).

I styret i SpareBank 1 Gruppen møter administrerende direktører fra eierbankene SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Hedmark og Samarbeidende Sparebanker AS i egenskap av deres eierskap. Eiernes administrerende direktører er også styremedlemmer i Styret for Alliansesamarbeidet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Finanstilsynet. Det er eiet av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Foretaket ble startet 18. august 2005. Den enkelte sparebanks

eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS er basert på andelen overførte lån fra den respektive eierbank. SpareBank 1 SMNs eierandel utgjorde 17,48 prosent, pr 31.12.13 og SpareBank 1 SMN er representert i henholdsvis styret, representantskapet og Generalforsamlingen.

Metode for beregning av økonomisk kapital

SpareBank 1 SMN beregner økonomisk kapital for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen med utgangspunkt i SpareBank 1 Gruppens egen kapitalvurderingsprosess og vurderinger av økonomisk kapital.

Økonomisk kapital for eierrisikoen for øvrige tilknyttede selskap tar utgangspunkt i selskapene interne kapitalvurderingsprosesser. Figur 10 viser sammensetningen av eierrisikoen ved utgangen av 2014.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for eierrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

4.7 Forretningsrisiko

Definisjon

Forretningsrisiko er risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeadferd.

Styring og kontroll

Forretningsrisikoen styres gjennom strategiske analyser av bl.a. eksterne markedssituasjoner og mulige endringer i rammebetingelsene. Konsernet er opptatt av å utvikle et godt diversifisert inntektsgrunnlag, slik at en eventuell svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlige konsekvenser.

SpareBank 1 SMN er godt posisjonert til å møte nye utfordringer. Konsernet har gjennom mange år vist betydelig omstillingsevne og vilje. Konsernet har over tid utviklet kostnadseffektiv drift i kombinasjon med kontinuerlig kompetanseheving og utvidelse av virksomheten hva gjelder produktbredde og geografi. SpareBank 1 SMN har gjennom flere år lagt systematisk vekt på verdikjedetenking i utvikling av sine produkter og tjenester.

Metode for beregning av økonomisk kapital

Beregning av økonomisk kapital tar utgangspunkt i volatiliteten i den delen av SpareBank 1 SMN sine inntekter og kostnader hvor det ikke er allokert kapital gjennom andre risikokategorier. Volatiliteten beregnes på bakgrunn av elementer som mulig endring i kundeadferd som følge av alvorlig økonomisk tilbakeslag, endring i konkurransesituasjon eller produktinnovasjon.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for forretningsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

4.8 Strategisk risiko

Definisjon

Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.

Styring og kontroll

SpareBank 1 SMN har årlig en strategiprosess som involverer styre, ledelsen og divisjonene i arbeidet. En sentral del av strategiprosessen er å evaluere konsernets styrker, svakheter, trusler og muligheter. Arbeidet ender ut i et strategisk mål bilde for de neste 3 år med en tilhørende forretningsplan.

Konsernledelsen foretar både månedlig og kvartalsvis evaluering av konsernets prestasjoner og strategiske retning. Det foretas også en periodisk oppfølging av strategisk retning og det strategiske risikobildet i styret.

Det foretas løpende overvåking av endring i risikobildet knyttet regulatoriske endringer i rammebetingelsene.

Metode for beregning av økonomisk kapital

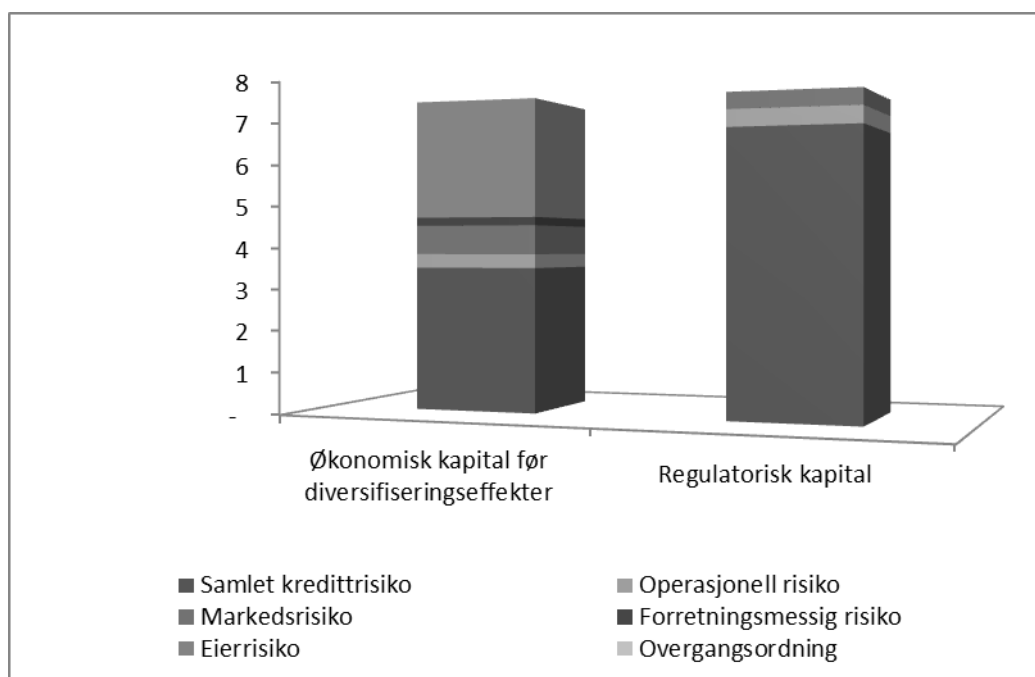
SpareBank 1 SMN beregner økonomisk kapital basert på en risikoanalyse av konsernets strategiske risikobilde med tilhørende scenarioanalyser.

Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for strategisk risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5. SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV

I grafen nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) og behovet for økonomisk kapital (Pilar 2). Det er også redegjort for hovedårsaken til forskjellene mellom de to pilarene.

Figur 14 - sammenligning økonomisk vs regulatorisk kapitalbehov

Hovedforskjellene mellom økonomisk kapital (Pilar 2) før diversifiseringseffekter på 7,6 mrd. kroner og minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) på 7,6 mrd. kroner (før overgangsregler) skyldes i hovedsak:

- *Kredittrisiko:*

- *PD*: Ved beregning av økonomisk og regulatorisk kapitalbehov, benyttes PD for den enkelte motpart. På grunn av særskilte krav til sikkerhetsmarginer er nivået på den regulatoriske PD høyere enn den økonomiske.
- *Tapsgrad Gitt Mislighold (LGD)*: Banken benytter grunnleggende IRB metode ved beregning av kapitalkrav på eksponeringer mot foretal. Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for stater, institusjoner og foretak beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold basert på interne modeller, mens *den ved beregning av minimum* ansvarlig kapital er sjablongmessig fastsatt i henhold til Forskrift om Kapitalkrav og er på 45 %.

For IRB-eksponeringer mot massemarked er det definert et gulv på LGD på 20 %, dette medfører at gjennomsnittlig LGD er høyere for regulatoriske formål enn det bankens interne modeller tilsier.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. SpareBank 1 SMN sine interne estimer for Tapsgrad Gitt Mislighold er vesentlig lavere enn de myndighetsfastsatte sjablongverdiene.

- *Konsentrasjonsrisiko*: IRB-regelverket forutsetter at utlånsporteføljene er så godt diversifisert at hvert enkelt engasjement isolert sett ikke påvirker risikoen i porteføljen. Denne forutsetningen er troverdig i forhold til eksponeringer mot PM-engasjementer, men bedriftsmarkedsporteføljen har konsentrasjoner, både i forhold til store enkeltengasjement og i forhold til bransjesammensetning. Banken beregner derfor behovet for økonomisk kapital for å hensynta konsentrasjonsrisiko knyttet til størrelse og bransje.
- *Eierrisiko*: Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for eierrisiko i tilknyttede selskaper tilsvarende 2.9 mrd nok.. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) foretas det proporsjonal konsolidering av kapitalkravet i BN Bank, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt. Eierpostene i Sparebank1gruppen og SpareBank 1 Kredittkort går til fradrag med 100 % i konsernets rene kjernekapital for den del som overstiger 10 % av konsernets rene kjernekapital. Den delen av eierandelen som ikke går til fradrag i ren kjernekapital gis en risikovekt på 250 %.
- *Forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko)*: Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko), mens denne ikke er egen risikoform ved beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital.
- *Diversifiseringseffekter*: Diversifiseringseffekter oppstår fordi ulike aktivaklasser/risikotyper ikke er perfekt korrelert. Det medfører at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehov for hver enkelt risikokategori. I vurderingen av nødvendig økonomisk kapital hensyntar banken disse effektene. Diversifiseringseffektene tar utgangspunkt i observerte korrelasjoner, disse er så justert for å hensynta risikoen for at korrelasjonen vil bli sterkere i en nedgangskonjunktur.